

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİYİM-KUŞAM KONULU TATAR TÜRKÇESİ ATASÖZLERİ
ÜZERİNE YAPISAL BİR İNCELEME

SEDANUR KARCI

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSA SALAN

BARTIN-2022

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

GİYİM-KUŞAM KONULU TATAR TÜRKÇESİ ATASÖZLERİ ÜZERİNE
YAPISAL BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedanur KARCI

BARTIN-2022

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Musa SALAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Giyim-Kuşam Konulu Tatar Türkçesi Atasözleri Üzerine Yapısal Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

05.09.2022

Sedanur KARCI

ÖNSÖZ

Öncelikle danışmanlığımı üstlenen ve tez süreci boyunca desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen, bana sabırla yol gösteren sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Musa Salan'a; atasözlerinin Türkiye Türkçesine aktarımında desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Alsou Kamalievaya; tezimin asli kaynağının temini konusunda destek olup beni büyük bir arayıştan kurtaran Dr. Öğr. Üyesi Işıl Işıktaş Savaş'a ve atasözlerinin Türkiye Türkçesine aktarımında yardımına başvurduğum Aigül Demirkaya'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Sedanur KARCI

06.07.2022

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

GİYİM-KUŞAM KONULU TATAR TÜRKÇESİ ATASÖZLERİ ÜZERİNE YAPISAL BİR İNCELEME

Sedanur KARCI

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Musa SALAN

Bartın-2022, sayfa: 148

(Kazan) Tatar atasözleri üzerine yayımlanmış eserler arasında Huciahmet Mehmütov tarafından 1987 yılında yazılmış olan *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* isimli kitap, 17089 adet atasözü ve deyim içeriğiyle hacimli bir derlem olarak öne çıkmaktadır. Tatar atasözleri konusunda hazırlanan birçok lisansüstü teze kaynaklık eden bu eserde henüz ele alınmamış başlıklar vardır. Söz konusu eserde bugüne dek incelenmemiş başlıklardan biri olan “Giyim-Kuşam” başlığı altındaki 315 adet (Kazan) Tatar atasözü tezin örneklem alanını oluşturmaktadır.

Giyim-kuşam başlığı altındaki 315 atasözü önce latin harflerine transkribe edilerek Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Sonra bu atasözleri “Bulgular ve Tartışma” bölümünde, belirlenen başlıklar altında yüklem türüne ve yerine; cümlenin anlamına, yapısına, kullanımına işlevine ve çatı durumuna göre ayrı ayrı incelenmiştir. Ayrıca atasözleri incelenirken paralellik ve eksiltim açısından da değerlendirilerek, her başlığa uygun olan örneklemelere yer verilmiştir. Paralellik ve eksiltim açısından inceleme kısmında Mac Coinnigh’in (2015) kriterlerine bağlı kalınmıştır.

“Bulgular ve Tartışma” bölümünde inceleme kriterlerine göre oluşturan başlıklarda yalnızca belirlenen başlığa göre atasözleri üzerinden örnekleme yapılırken;

“Transkripsiyon, Aktarma ve İnceleme Dökümü” bölümümde her bir atasözüne dair tüm inceleme sonuçları paylaşılmıştır.

Tezin amacı seçilen atasözlerinden hareketle Tatar atasözlerinin bu konu başlıklarında eğilimlerinin hangi yönde olduğunu belirlemektir. Tezin diğer bir amacı ise mevcut bilgilere yenilerini katmak ve bugüne kadar aktarılmış Tatar atasözlerine *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytimner)* isimli kitabın “giyim-kuşam” başlığındaki atasözlerinin de aktarmalarını eklemiş olmaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan bu tezin sonucunda Tatar atasözlerinin yüklem türü açısından fiil cümlesi, yüklem yeri açısından kurallı cümle, cümlenin anlamı açısından olumlu cümle, yapıca basit cümle, kullanım açısından sıralı cümle, işlev açısından yargı cümlesi, cümlenin çatısı açısından etken cümle olma yönünde eğilimi olduğu gözlenmiştir. Çalışmanın örneklem alanındaki 315 atasözü paralellik ve eksiltim yönünden incelendiğinde paralelliğe 79 atasözünde (%25,07), eksiltime 18 atasözünde (%5,71) rastlanmıştır.

Hazırlanan tezin mevcut çalışmalarda yapılan aktarmalara yenilerini ekleyerek Tatar Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılan atasözleri alanına katkı sağlayacağı ve yapılan atasözü aktarmalarının yeni araştırmacılara kolaylık sağlamak açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tatar Türkçesi, Atasözü, Sentaks, Sözdizimi, Eksiltim, Paralelizm

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

A STRUCTURAL ANALYSIS OF TATAR PROVERBS ON CLOTHING

Sedanur KARCI

Bartın University

Graduate School

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Musa SALAN

Bartın-2022, pp: 148

Among the studies on Tatar proverbs, Huciahmet Mehmütov's book entitled *Tatar Halik İcatı (Mekaller hem Eytımnner)* (1987) is a major contribution with 17089 proverbs and idioms in it. There are items in this reference book that haven't been treated fairly yet. This thesis deals with the 315 proverbs on "Clothing", one of the themes that went unstudied.

These proverbs on clothing were first transcribed to Turkey Turkish and examined in several respects. In the sections findings and discussion, these proverbs were sorted according to the following criteria: predicate type, predicate position, sentential mood, sentence structure, pragmatic function, sentential function and voice (active and passive). In addition, the proverbs were examined for parallelism and ellipsis, and each type was exemplified. For parallelism and ellipsis, we subscribed to Mac Coinnigh's (2015) criteria.

While the sections on finding and discussion, which only include subsections of some predefined criteria present examples of proverbs that specific section, the section for transcription, interpretation and examination presents all the data for each proverb.

The thesis aims to find out the tendency of Tatar proverbs with respect to the predefined

criteria. It also aims to contribute to the field by providing new data and transcribe and interpret the the proverbs on clothing in the book *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytimner)* that have not ben transcribed or interpreted yet.

As a result of this thesis which has the abovementioned aims, we found that Tatar proverbs tend to have verbal predicates, standard word order, positive polarity, simple sentence structure, co-ordinated sentences, declarative mood and active voice. With respect to parallelism and ellipsis, we found that out of 315 proverbs studied here 79 (25,07%) have parallelism and 18 (5,71%) have ellipsis.

We hope that the thesis will contribute to the growing number of the Tatar proverbs that have been translated into Turkey Turkish, thus helping the researchers who will study Tatar proverbs.

Keywords: Tatar Turkish, Proverb, Syntax, Ellipsis, Parallelism, Tatar Turkish, Proverb

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	ii
ÖNSÖZ.....	3
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Tez Hakkında.....	1
1.2 Materyal ve Metot	3
1.3 Literatür Özeti.....	5
1.4 Tatar Türkçesi	6
1.5 Atasözü Kavramı	7
2. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	9
2.1 Yüklemin Türüne Göre	9
2.1.1 İsim Cümlesi.....	10
2.1.2 Fiil Cümlesi.....	11
2.2 Yüklemin Yerine Göre	12
2.2.1 Kurallı Cümle.....	12
2.2.2 Devrik Cümle	13
2.3 Anlamlarına Göre.....	14
2.3.1 Olumlu Cümle	15
2.3.2 Olumsuz Cümle	16
2.4 Yapılarına Göre	19
2.4.1 Basit Cümle	19
2.4.2 Birleşik Cümle	21
2.5 Kullanımlarına Göre	23
2.5.1 Sıralı Cümle.....	24
2.6 İşlevlerine Göre.....	27
2.6.1 Yargı Cümlesi.....	28
2.6.2 Emir Cümlesi.....	28

2.6.3 Soru Cümlesi	29
2.6.4 Ünlem Cümlesi	30
2.7 Çatı Durumuna Göre.....	31
2.7.1 Etken Cümle.....	31
2.7.2 Edilgen Cümle	32
2.8 Atasözü Olma Araçları.....	33
2.8.1 Paralellik.....	33
2.8.2 Eksiltim.....	41
3. TRANSKRİPSİYON, AKTARMA VE İNCELEME DÖKÜMÜ	44
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	143
KAYNAKLAR	146

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1: Yüklemin Türüne Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri	9
Tablo 2: Yüklemin Yerine Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri	12
Tablo 3: Anlamlarına Göre Giyim Kuşam-Konulu Kazan Tatar Atasözleri.....	14
Tablo 4: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Olumsuz Olma Şekilleri.....	17
Tablo 5: Yapılarına Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri.....	19
Tablo 6: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Birleşik Cümle Tipleri	21
Tablo 7: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Sıralı Cümle Tipleri	25
Tablo 8: İşlevlerine Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri.....	27
Tablo 9: Çatılarına Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri.....	31
Tablo 10: Atasözü Olma Araçları Açısından Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri	33
Tablo 11: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Koordinasyon Tipleri.....	35
Tablo 12: Türkiye Türkçesi Atasözlerinde Koordinasyon Tipleri.....	35
Tablo 13: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Pekiştirilmiş Paralellik Tipleri.....	37

KISALTMALAR

A.G.	: Anlamına göre
bk.	: Bakınız
Ç.D.G.	: Çatı durumuna göre
İ.G.	: İşlevine göre
K.G.	: Kullanımına göre
Kg	: Kırgız Türkçesi
Kzk	: Kazak Türkçesi
Mec.	: Mecaz anlam
MHE	: Mekaller hem Eytemner
Ö	: Özbek Türkçesi
P.E.A.	: Paralellik ve eksiltim açısından
s.	: Sayfa
TTAS	: Tatar Teleneng Anglatmalı Süzlege
vb.	: ve benzeri
Y.G.	: Yapısına göre
Y.T.G.	: Yüklemin türüne göre
Y.Y.G.	: Yüklemin yerine göre

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ¹

Kiril Alfabeti	Latin Alfabeti
А а	A a
Б б	B b
В в	V v
Г г	G g
Д д	D d
Е е	Yı yĩ / ĩ
Ж ж	J j
З з	Z z
И и	İ i / İy iy
Й й	Y y
К к	K k
Л л	L l
М м	M m
Н н	N n
О о	Ŭ ŭ
П п	P p
Р р	R r
С с	S s
Т т	T t
У у	U u / Uw uw
Ф ф	F f
Х х	H h
Ч ч	Ç ç
Ш ш	Ş ş
Ы ы	I ı
Ь ь	İnceltme işareti
Э э	Ĭ ĭ
Ю ю	Yu yu / Yuw yuw
Я я	Ya ya / Ye ye
Ә ә	E e
Ө ө	Ŭ ŭ
Ү ү	Ü ü / Üw uw / W w
Ж ж	C c
Ң ң	Ŋ ŋ
Һ һ	H h

¹ İncelenen atasözlerinde yer almayan Kiril harflerine tabloda yer verilmemiştir.

1. GİRİŞ

1.1 Tez Hakkında

Tatar atasözleri ile ilgili yayımlanmış en hacimli eserlerden biri Mehmütov'un *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* (1987) isimli kitabıdır. Bundan dolayı Türkiye'de bizden önce yapılan tezlere kaynaklık eden bu eser ve bizim tezimizin de ana kaynağı olarak belirlenmiştir.

Tezin başlıca kaynaklarından biri ve örneklem alanındaki atasözlerinin alındığı kaynak olan *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* isimli kitapta atasözleri konularına göre başlıklara ayrılmıştır. Konu başlıkları da kendi içlerinde alt başlıklara ayrılmaktadır. Her bir konu başlığının alt başlığında önce atasözleri listelenmiştir. Atasözlerinin bitiminde araya “****” simgesi koyulmuş ve deyimler sıralanmıştır. Sadece atasözü değil, deyimlerin de derlendiği bu kitapta, atasözleri ve deyimler birbirlerinden ayrılmış durumdadır. Bu konudaki çalışmalar incelendiğinde, bazı çalışmalarda atasözü ve deyim ayrımının gözetilmeden, deyimlerin de atasözü gibi incelenmiş olduğu görülmüştür. Tezde bu önemli ayrım göz önünde bulundurulmuştur.

Yapılan içerik analizi sonucunda *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* adlı eserde atasözlerinin ve deyimlerin konularına/temalarına göre sınıflandırıldığı ve buna göre isimlendirilen başlıklar altında toplandığı görülmüştür. Bu konu başlıkları arasında daha önce çalışılmış olanlar bulunmaktadır. “Literatür Özeti” bölümünde de değinildiği üzere *dünya, hayat ve tabiat; aile ve akrabalık; hayvanlar; bitkiler* başlıkları daha önce başka yüksek lisans ve doktora tezlerinin örneklem alanını oluşturmuştur. Çalışmada her ne kadar diğer çalışmalardan farklı bir yöntem kullanılmış olsa da, örneklem alanlarının yine de ortak olmaması daha faydalı olacağından, çalışmanın örneklem alanı için daha önce çalışılmış bu başlıklar dışında bir başlık olan “giyim-kuşam” başlığı seçilmiştir. Böylelikle daha önce aktarılmayan bir grup atasözü de Türkiye Türkçesine aktarılmıştır.

Seçilen atasözlerinden hareketle (Kazan) Tatar atasözlerinin bu konu başlıklarında eğilimlerinin hangi yönde olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanan bu tezin başka bir amacı da mevcut bilgilere yenilerini katmak, bugüne kadar aktarılmış Tatar atasözlerine *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* isimli kitabın Giyim-Kuşam başlığındaki

atasözlerinin de aktarmalarını ekleyerek Tatar Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılan atasözleri alanına katkı sağlamak ve yeni araştırmacılara kolaylık sağlamaktır.

Tez dört ana bölümden oluşmaktadır: Giriş; Bulgular ve Tartışma; Transkripsiyon, Aktarma ve İnceleme Dökümü.

“Giriş” bölümünde tez hakkında bilgi verilmiş, çalışmanın materyal ve metotları açıklanmış ve literatür özetine yer verilmiştir. Bunların yanı sıra Tatar Türkçesi hakkında genel bilgiler de bu bölümde kısaca verilmiştir.

“Bulgular ve Tartışma” bölümünde, transkribe edilen ve Türkiye Türkçesine aktarılan Tatar atasözleri, belirlenen alt başlıklar çerçevesinde incelenmiştir. Bu bölümdeki alt başlıklar şu şekildedir:

- Yüklemin Türüne Göre (İsim-Fiil)
- Yüklemin Yerine Göre (Kurallı-Devrik)
- Anlamlarına Göre (Olumlu-Olumsuz)
- Yapılarına Göre (Basit-Birleşik)
- Kullanımlarına Göre (Sıralı-Bağlı)
- İşlevlerine Göre (Yargı-Emir-Soru-Ünlem)
- Çatı Durumuna Göre (Etken-Edilgen)
- Atasözü Olma Araçları Açısından (Paralellik, Eksiltilim)

“Bulgular ve Tartışma” bölümündeki başlıklarda ve bu başlıkların alt başlıklarında genel olarak Hacı İbrahim Delice'nin *Türkçe Sözdizimi* (2018) kitabındaki cümle tasnifi esas alınmıştır. Atasözlerinin incelendiği “Bulgular ve Tartışma” bölümünde seçilen 315 atasözünden kaçının kurallı, kaçının devrik cümle yapısında olduğu ve bu sayıların yüzde olarak oranları tespit edilmiş ve bu veriler ilgili konunun başında tablo halinde verilmiştir. Daha sonra kurallı cümle yapısındaki atasözleri için beş, devrik cümle yapısındaki atasözleri için beş örnek gösterilmiştir. Aynı yöntem diğer yedi alt başlıkta da tekrar edilmiştir. Toplam örnek sayısının altı olduğu durumlarda tüm örnekler verilmiştir. Gerekli yerlerde bazı sözcükler/sözcük öbekleri altları çizilerek öne çıkarılmıştır. Atasözü olma araçları yönünden inceleme yapılırken Mac Coinnigh'in yazdığı kitap bölümünden (2015) faydalanılmıştır. Mac Coinnigh çalışmasında atasözlerini oluşturan birçok araç olduğunu

belirtmekte ve en önemlilerinden bazıları olarak paralelizm ve eksiltme (ellipsis) işaret etmektedir. Tezin inceleme bölümüne bu kriterler de eklenmiş ve bu kriterlere göre incelemeler yapılarak daha önce Tatar Türkçesi atasözleri alanında değinilmemiş bir konu irdelenmiştir.

“Transkripsiyon, Aktarma ve İnceleme Dökümü” bölümünde çalışmanın örneklem alanındaki tüm atasözlerinin transkripsiyonlarına, Türkiye Türkçesine aktarmalarına ve incelemelerine yer verilmiştir. “Bulgular ve Tartışma” bölümünde de bahsedilen sekiz başlığa göre atasözleri incelenmiş ve bu incelemeler paylaşılmıştır.

Tatar atasözleri konusunda hazırlanmış tezlerin geneli Tatar atasözlerini Tatar Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarma ya da Tatar Türkçesi ile Türkiye Türkçesini karşılaştırma amacıyla hazırlanmıştır. Bu tezde de atasözlerinin aktarmaları olmakla birlikte bu aktarmalar Tatar Türkçesi bilmeyen Türkiye Türkçesi okurlarına fayda sağlamak amacıyla tezde yer almaktadır. Tezin önemli bir bölümünü yapısal incelemeler oluşturmaktadır.

Sonuç bölümünde incelemelerin verileri ve yapılan çıkarımlar kısa ve öz bir şekilde ifade edilmiş, tezde kullanılan kaynaklar “Kaynakça” bölümünde listelenmiştir.

1.2 Materyal ve Metot

Yazılı kaynaklar üzerinden gerçekleştirilecek çalışmanın ana kaynağını belirlemek için yapılan kaynak taraması sonucu, 1987 yılında Mehmütov tarafından yazılmış olan *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* adlı eser mevcut yayınlar arasında en hacimli eserlerden biri olması sebebiyle çalışmanın ana kaynağı olarak belirlenmiştir. Bu eserde atasözleri ve deyimler konularına göre başlıklandırılarak sınıflandırılmıştır.

Yapılan literatür taraması ve veri analizleri sonucunda *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* adlı eserdeki konu başlıklarından aile ve akrabalık; bitkiler; dünya, hayat ve tabiat; hayvanlar konu başlıklarındaki atasözleri bugüne dek hazırlanmış olan başka yüksek lisans ve doktora tezlerinin örneklem alanını oluşturmuşlardır. Tezin örneklem alanı için *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* adlı eserdeki konu başlıklarından, daha önce yapısal olarak incelenmemiş ve bütünüyle aktarmaları yapılmamış olan Giyim-Kuşam

Konulu Tatar Türkçesi atasözleri seçilmiştir. Seçilen örneklem alanı 315 atasözünden oluşmaktadır. Bu 315 atasözü fişlenmiş, numaralandırılmış ve bu atasözleri üzerinden analitik bir çalışma yapılmıştır. Bulgulardan yola çıkılarak Tatar Türkçesi atasözlerinin hangi cümle tiplerinde ağırlık gösterdiği (1. isim cümlesi/fiil cümlesi, 2. kurallı cümle/devrik cümle, 3. olumlu cümle/olumsuz cümle, 4. basit cümle/birleşik cümle, 5. sıralı cümle/bağlı cümle, 6. yargı cümlesi/emir cümlesi/soru cümlesi/ünlem cümlesi, 7. etken cümle / edilgen cümle) tespit edilmeye çalışılmıştır. Tezin bu inceleme aşamasında Hacı İbrahim Delice'nin *Türkçe Sözdizimi* (2018) kitabındaki cümle tasnifi rehber alınmakla birlikte bazı noktalarda bu tasnifin dışına çıkılmıştır.

Bu yapısal incelemenin yanı sıra atasözü olma aracı olarak nitelenen özelliklerden olan paralellik ve eksiltim yönünden de bir inceleme yapılmıştır. Bu inceleme bölümü Marcas Mac Coinnigh'in metodolojisine dayanmaktadır. Mac Coinnigh bu metodolojiden 2015 yılında yayımlanan *Introduction to Paremiology: A Comprehensive Guide to Proverb Studies* isimli kitapta yazdığı bir bölüm olan *Structural Aspects of Proverbs*'de bahsetmektedir. Mac Coinnigh çalışmasında atasözü oluşturan araçlar olarak birçok kriteri işaret etmektedir. Paralelizm, eksiltim (ellipsis), kafiye ve metaforun ise bu atasözü oluşturma araçlarının en önemlilerinden olduğunu belirtmektedir (2014: 112). Atasözü olma araçları açısından inceleme aşamasında Mac Coinnigh'in bu metodolojisi kullanılmış, belirlediği kriterlere göre atasözleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Atasözleri çok sayıdaki atasözü olma aracı arasından en sık rastlananlardan olan paralellik ve eksiltim yönünden incelenmiştir. Kafiye ve metafor ise dilbilgisel incelemenin dışına çıkıp söz sanatları konusuna girdiği için bu hususlar inceleme başlıklarından çıkarılmıştır.

Mevcut lisansüstü tezleri incelendiğinde birçok çalışmada karşılaştırmalı yöntem kullanıldığı görülmektedir. Hazırlanacak çalışmada karşılaştırmalı bir yöntem kullanılmayıp, çoğunlukla yapısal inceleme, açıklama, tanımlama, analiz etme, örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bununla birlikte Türkiye Türkçesiyle örtüşen sonuçlar okura sunulmuştur.

Çalışma hazırlanırken doküman incelemesi, içerik analizi, tümevarımcı analiz, kategorileme, tanımlama, açıklama yöntem ve tekniklerine başvurulmuştur.

1.3 Literatür Özeti

İlgili literatür tarandığında Tatar Türkçesi atasözleri ile ilgili en hacimli eserlerden biri Mehmütov'un yazdığı *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytümner)* (1987) isimli kitabıdır. Bu çalışma 17089 atasözü ve deyim içermektedir.² Tatar Türkçesi atasözleri konusunda kitap hacmindeki diğer çalışmalar ise Abdullah Battal Taymas'ın *Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler* (1968) isimli çalışması ve Nekıy İsenbet'in 1959, 1963, 1967 yıllarında yayımlanan üç ciltten oluşan *Tatar Halık Mekalleri* adlı eserlerdir.

Tatar Türkçesi atasözlerini konu alan makaleler ise Mustafa Öner tarafından yazılmış *Islah Edilmiş Arap Alfabesi ve Huca Behbudî'nin Derlediği Tatar Atasözleri* (2001), Ercan Alkaya'nın yazmış olduğu *Tatar Türkçesinde Dil ve Söz ile İlgili Atasözleri Üzerine Bir Değerlendirme* (2001) ve Kerim Yund tarafından yazılmış *Kazan Atasözlerinin Türkiyedeki Denkleri Abdullah Battal Taymas: Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler* (1969) makaleleridir.

Türk lehçeleri çerçevesinde atasözleri üzerine yazılmış doktora ve yüksek lisans tezleri de bulunmaktadır. Nazıra Sarsek'in *Kuzeybatı Grubu Türk Lehçelerindeki (Başkurt, Kazak, Kırgız, Nogay, Tatar) Tabiat Konulu Atasözleri ve Türkiye Türkçesi Atasözleri İle Karşılaştırılması* (2018) başlıklı doktora tezi, Ayça Eyüpoğlu'nun *Kazan-Tatar Türkçesi İle Özbek Türkçesinde Hayvan Adları İle Kurulan Atasözlerinin Karşılaştırmalı İncelemesi* (2017) başlıklı yüksek lisans tezi, Gülşah Yılmaz'ın *Kazan-Tatar Türkçesindeki Aile ve Akrabalık Konulu Atasözleri (Metin-Çeviri-Sözlük)* (2013) başlıklı yüksek lisans tezi, Adem Kılınç'ın *Kazan-Tatar Türkçesindeki Dünya, Hayat ve Tabiat Konulu Atasözleri Metin-Çeviri-Sözlük* (2012) başlıklı yüksek lisans tezi, Evrim Dalyan Eberdes'in *Tatar Türkçesi Atasözleri ile Türkiye Türkçesi Atasözlerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi (Fonetik -Morfolojik-Leksik-Sentaks-Semantik)* (2011) başlıklı yüksek lisans tezi Tatar Türkçesi atasözleri konusunda hazırlanmış tezlerdir.

Bu tezler arasından çalışmamıza öncüllük eden ve *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytümner)* kitabının ana kaynak olarak kullanıldığı tezler *Kazan-Tatar Türkçesindeki*

² Adı geçen eserde atasözleri ve deyimler aynı ana başlık altında toplanmıştır. Toplam atasözü sayısı tespit edilmemiş olmakla beraber, atasözleri ve deyimler kategorisindeki 17089 adet maddenin yaklaşık %90'ını atasözlerinin oluşturduğu söylenebilir.

Dünya, Hayat ve Tabiat Konulu Atasözleri Metin-Çeviri-Sözlük (Kılınç 2012) ve *Kazan-Tatar Türkçesindeki Aile ve Akrabalık Konulu Atasözleri (Metin-Çeviri-Sözlük)* (Yılmaz 2013) isimli tezlerdir. Hazırlanan çalışmada, benzerleri olan bu tezlerden farklı olarak atasözleri yapısal olarak ve atasözü olma araçları yönünden incelenmiştir.

Görüldüğü üzere Tatar Türkçesi atasözleri konusunda çok sayıda çalışma yapılmıştır. Fakat mevcut çalışmalar -özellikle lisansüstü tezleri- genel olarak Türkiye Türkçesi ile Tatar Türkçesini karşılaştırma, Tatar Türkçesi atasözlerini Türkiye Türkçesine aktarma gibi amaçlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Hazırlanan çalışmada atasözlerini aktarmanın ötesinde sentaktik olarak inceleme de yapılmış ve diğer çalışmalarda ele alınmayan paralellik ve eksiltim gibi konular seçili atasözlerinde aranmış ve bulgular paylaşılmıştır. Mevcut yüksek lisans tezleri incelendiğinde, bazı çalışmalarda *Tatar Halık İcatı (Mekaller hem Eytımner)* isimli kitabın atasözleri ve deyimler ayrımları gözetilmeden incelendiği görülmektedir. Bu sebeple söz konusu eserdeki bu ayrım gözetilerek çalışma sürdürülmüş ve eser hakkında da bilgi verilmiştir.

1.4 Tatar Türkçesi

Türkçenin lehçe gruplarından Kuzeydoğu (Kıpçak) grubunun kuzey kolunda yer alan Tatar Türkçesinin konuşulduğu başlıca yerler Rusya Federasyonunun özerk cumhuriyetleri olan Tataristan ve Başkurdistan cumhuriyetleridir. Tatarlar; Tataristan ve Başkurdistan dışında Ukrayna, Türkmenistan, Türkiye, Tacikistan, Özbekistan, Moldova, Litvanya, Letonya, Kırgızistan, Kazakistan, Japonya, Gürcistan, Finlandiya, Estonya, Çin, Beyaz Rusya, Azerbaycan, Afganistan ve Amerika Birleşik Devletleri gibi çeşitli ülkelerde yaşamakta ve Tatar Türkçesi bu ülkelerde konuşulmaktadır. Kaynaklarda farklı sayılar söylenmesiyle birlikte Tatar Türkçesi konuşurlarının toplam nüfusunun 6-8 milyon arasında olduğu söylenebilir (Şahan Güney 2015: 1).

Bugün Tataristan'ın resmi dili Tatar Türkçesi, kullandıkları alfabe Kiril alfabesidir. Tatarlar bin yıldan daha uzun bir süre boyunca Arap alfabesini kullanmış ve ardından 1927 yılında Latin alfabesini kabul etmişler, 1939'da da Kiril alfabesini kullanmaya başlamışlardır. SSCB'nin dağılmasından sonra kurulan Rusya Federasyonu içerisinde özerk devlet statüsünde olan Tataristan Cumhuriyeti 2001 yılının Eylül ayında Latin alfabesini resmî olarak kabul etmiştir. Fakat 2002 yılının Kasım ayında Duma'da alınan

kararla Federasyonu oluşturan cumhuriyetler yalnızca Kiril alfabesi kullanabilir olmuş ve Latin alfabesi kullanıma geçirilememiştir (Buran ve Alkaya 2017: 250).

“Bugünkü Tatar Türkçesinin üç ayrı ağzı bulunmaktadır. Bunlar Orta, Batı (Mişer) ve Doğu ağızlarıdır.

1. Orta Ağız: Tatar Türkçesinin bugünkü edebî dilini oluşturan merkez ağızıdır. Bu ağzın temsilcileri Kazan Türkleridir. Bunlar çoğunlukla Tataristan, Başkurdistan ve Ural dağlarının batısındaki bölgelerde yaşarlar.

2. Batı (Mişer) Ağızı: Batı ağzının temsilcilerini Mişer Tatarları oluşturur. İdil grubu Tatarlarına dahil olan bu ağzın temsilcileri Samara, Ulyanovsk, Sarıtaş (Saratov), Penza, Ryazan, Tüben Novgorod, Orenburg, Volgograd, Astrahan bölgelerinde ve Tataristan, Mordov, Çuvaşistan, Udmurt, Başkurdistan cumhuriyetlerinin bazı kesimlerinde yaşarlar.

3. Doğu Ağızı: Bu ağzı konuşanlara Sibiryâ Tatarları denir. Doğu ağzının temsilcileri Batı Sibiryâ'nın Baraba, Tomsk, Tümen, Tobol ve Tara bölgelerinde yaşarlar.” (Buran ve Alkaya 2017: 250; Ganiyev 1997: 8).

1.5 Atasözü Kavramı

Atasözleri tecrübelerin birer çıkarımı olarak ortaya çıkmış yol gösterici, öğretici, nasihat verici nitelikteki; geçerliliği toplumca kabul gören, kalıplaşmış özlü sözlerdir (Aksoy 2019: 15; Çobanoğlu 2020: 7). Bu kalıplaşmış sözler, sözlü gelenek aracılığıyla nesilden nesile aktarılmaktadır (Oy 1991: 44).

Atasözlerinde benzetme, mecaz, kinaye, tezat gibi söz sanatlarından sıklıkla yararlanılarak söylenmiştir (Elçin 1997: 421; Albayrak 2009: 13). Nekiy İsenbet de Elçin ve Albayrak gibi atasözlerinin yol gösterici ve öğretici oldukları kadar ahenkli ve ritmik de olduklarına ve bu yönleri ile dilin zenginliğini ortaya çıkardıklarına dikkat çekmekte ve ayrıca gelecek için uyarıcı nitelikte olmanın yanı sıra geçmişe de ışık tutarak toplumların tarihleri, kültürleri, yaşam tarzları ve karakterleri hakkında bilgi ve fikir edinmeyi sağladığını belirtmektedir (2003: 96).

Atasözlerinin birkaç farklı kavram çeşidi vardır. Toplumsal olayların nasıl gerçekleştiğini tarafsızca bildirmek; toplumsal olayların nasıl gerçekleştiğini bildirirken bu olaylardan ders alınması gerektiğini sezdirmek; doğa olaylarının nasıl meydana geldiğini belirtmek; mantığa ya da tecrübelerle dayanarak doğrudan öğüt vermek; birtakım gerçekler ve bilgece

düşünceler bildirmek ve yol göstermek; töre ve gelenekleri bildirmek; inanışları bildirmek atasözlerinin kavram bakımından çeşitleridir (Aksoy 2019: 17-19).

Atasözleri kalıplaşmış ifadeler oldukları için sözcükleri ya da sözdizimi değiştirilemez (Soykut 1974: 57; Albayrak 2009: 14; Aksoy 2019: 15). Bununla birlikte bazı atasözlerinin farklı varyantları olabilir. Bu, atasözünün bozulduğu anlamına gelmez; farklı bölgelerde, kalıplaşmış özel biçimleri olduğunu gösterir (Aksoy 2019: 19, 20).

Akün atasözüne benzeyen her cümlenin atasözü olmadığını ve atasözlerinin kendine has özellikleri olduğunu belirtmektedir. Ona göre bir sözün atasözü olabilmesi için halk tarafından söylenmiş olması, kendi içinde kapalı bir anlamı olması, öğretici olması ve yüksek bir şekil taşıması gerekmektedir (1949: 117).

Türkiye Türkçesindeki atasözü teriminin Tatar Türkçesindeki karşılığı Arapçadan geçmiş olan *mekal* sözcüğüdür (MHE 1987: 6).

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde giyim-kuşam konulu 315 Kazan Tatar atasözü yüklem türüne, yüklem yerine, anlamlarına, yapılarına, kullanımlarına, işlevlerine, çatı durumuna göre ve paralellik ve eksiltim yönünden ayrı ayrı incelenmiştir.

2.1 Yüklem Türüne Göre

Cümleler sınıflandırılırken göz önünde bulundurulmuş ölçütlerden biri yüklem türüdür. Cümleler yüklem türü bakımından gelenekselleşmiş bir şekilde isim cümlesi ve fiil cümlesi olmak üzere iki türe ayrılmaktadır (Kerimoğlu 2014: 249). Bu ayrım, cümlede yüklem isim veya fiil olma durumuna göre yapılır. Yüklem isim olan cümleler isim cümlesi, yüklem fiil olan cümleler de fiil cümlesi olarak adlandırılır.

Çalışmanın örneklem alanını oluşturan 315 adet Tatar Türkçesi atasözünden 230'unun fiil cümlesi, 85'inin isim cümlesi olduğu görülmüştür. Fiil cümleleri tüm atasözlerinin neredeyse dörtte üçünü oluşturmaktadır.

Tablo 1: Yüklem Türüne Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
İsim cümlesi	85	%26,98
Fiil cümlesi	230	%73,01

Fiil cümlesi veya isim cümlesi olarak nitelendirdiğimiz kimi cümleler sıralı cümle oldukları için birden fazla yüklem de taşımaktadır:

1. 8725. *Cïp cïgerle, kindïr suk, şunnan başka nerse yuk.*
“İp eğir, kendir doku, bundan başka bir şey yok.”

Bu tür örneklerde atasözünün sonlandığı yüklem esas alınarak belirleme yapılmıştır.

2.1.1 İsim Cümlesi

Korkmaz, isim cümlesini şu şekilde tanımlamıştır: “İsim cümlesi yüklemi çekimli bir fiil değil ad veya ad soylu bir kelime olan ve cevher fiili eklerinin geniş zaman, şimdiki zaman ve geçmiş zaman çekimleri ile yargıya bağlanan cümle.” (2007: 8).

Karaağaç, isim cümlesinin bir yapma veya olma değil, oluş bildirdiğini belirtmiştir (2012: 521).

İsim cümleleri genellikle özne ve yüklem olmak üzere iki öğeden oluşur. İsim cümlelerinin yüklemi yapma ya da yaptırma bildirmediği için bu cümlelerde nesne gereksinimi yoktur. Bu sebeple isim cümleleri bünyesinde genellikle nesne barındırmaz. Zarf ve bulunma hâl ekli yer tamlayıcıları isim cümlelerinde sıklıkla kullanılırken, yönelme ve uzaklaşma hâl ekli yer tamlayıcıları nadiren bulunur. “var” ve “yok” isimlerinin yüklem olduğu cümleler, en sık kullanılan isim cümleleridir (Karahan 2018: 97-99).

Örneklem alanının %26,98’ini oluşturan isim cümlesi tipindeki atasözleri için örnekler 2-6’da verilmiştir.

2. örnekte cümlenin yüklemi “*uzak*”, 3. örnekte cümlenin yüklemi “*tişik*”, 4. örnekte cümlenin yüklemi “*çirak*”, 5. örnekte cümlenin yüklemi “*Süleyman*” ve 6. örnekte cümlenin yüklemi “*yahşi*” sözcüğüdür. Bu sözcüklerin hepsi isim soylu sözcükler olduğu için, bu cümleler de isim cümlesidir.

2. 8699. *Ničke řlegennĭ kütüwĭ uzak.*

“İnce eğirmenin beklemesi uzun sürer.”

3. 8705. *Tĭgüçinĭñ tunı yırtık, baltaçınıñ üyi tişik.*

“Terzinin kabanı yırtık, dülgerin evi delik.”

4. 8722. *Üzi çiraknıñ cıbĭ çirak.*

“Kendi sağlam olanın ipi sağlam olur.”

5. 8774. *Yüzik kĭmnĭñ kulında bulsa, şul Süleyman.*

“Yüzük kimin elindeyse Süleyman odur.”

6. 8852. *Birewniň yaňasinnan üziňniň iskiň yahşı.*

“Kendi eskin başkasının yenisinden iyidir.”

2.1.2 Fiil Cümlesi

Karahan’ın tanımına göre fiil cümlesi *yüklemi çekimli bir fiil veya birleşik fiil olan cümlelerdir*. Her türlü oluş ve kılış anlamı, fiil cümleleriyle karşılanır (2017: 96).

Delice, yüklemi çekimli fiil olan cümleleri fiil cümlesi olarak tanımlamaktadır (2018: 170).

Örnekleme alanındaki atasözlerinin %73,01’i fiil cümlesidir. Örnekleri 7-11’de verilmiştir. 7. örnekte cümlenin yüklemi olan “*tuzmas*” sözcüğü ve diğer cümlelerin yüklemeleri olan “*yalçımas*”, “*ciberme*”, “*yakmylar*”, “*bulmas*” sözcükleri fiil oldukları için bu cümleler fiil cümlesidir.

7. 8667. *Asıl azmas, atlas tuzmas.*

“Asil insan bozulmaz, atlas kumaş eskimez.”

8. 8676. *Büzçi bilbawga yalçımas.*

“Terzi kemere güvenmez.”

9. 8710. *Tıyınıñ kul bilen çişip bulsa, tışni hüdka ciberme.*

“Düğüm elle çözülüyorsa, dişini kullanma.”

10. 8815. *Tuy ütkeç kına yakmylar.*

“Düğün bittikten sonra kına yakmazlar.”

11. 8862. *İski kiyim yamawsız bulmas.*

“Eski giysi yamasız olmaz.”

2.2 Yüklemin Yerine Göre

Cümleler yüklemine yerine göre kurallı ve devrik olmak üzere iki kolda incelenir. Türk dillerinin genel yapısına göre yüklem sonda bulunur. Bu tipteki cümleler de kurallı kabul edilir. Yüklemin sonda olmadığı cümleler ise devrik (kuralsız) kabul edilir (Delice 2018: 169).

Cümlelerin yüklemine yerine göre sınıflandırılması, fikir ayrılığının en az yaşandığı konulardandır. Cümleler yüklemine göre neredeyse tüm sözdizim çalışmalarında devrik ve kurallı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Cümlenin ilk bakışta kurallı mı yoksa devrik mi olduğunun kolaylıkla tespit edilebiliyor olması konunun tartışılmasını gereksiz kılmıştır (Balyemez 2021: 960).

Çalışmanın örneklem alanındaki 315 Tatar atasözünden 311'i kurallı cümle yapısındadır. Devrik cümle yapısında ise dört adet atasözü tespit edilmiştir.

Tablo 2: Yüklemin Yerine Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Kurallı Cümle	311	%98,73
Devrik Cümle	4	%1,27

2.2.1 Kurallı Cümle

Türk cümle yapısının temel özelliği yardımcı ögeden ana ögeye doğru diziliş göstermesidir. Cümlenin ana ögesi olan yüklem genellikle cümlenin sonunda yer alır. *Kurallı cümle*, yüklemine sonda yer aldığı cümledir (Karahan 2017: 100).

Atasözleri çoğunlukla kurallı cümlelerden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklem alanındaki atasözlerinin %98,73'ünü oluşturan kurallı cümleler için örnekler 12-16'da verilmiştir.

12. cümlenin yüklemi olan “*gayipler*”, 13. cümlenin yüklemi olan “*bulır*”, 14. cümlenin yüklemi olan “*sıymas*”, 15. cümlenin yüklemi olan “*alması*” ve 16. cümlenin yüklemi olan “*üçin*” sözcükleri cümlelerde sonda yer aldığı için bu cümleler kurallıdır.

12. 9070. *Yünsüz itkçi bizni gayipler.*

“Akılsız çizmeci tığı suçlar.”

13. 9031. *Başmak altınnan bulsa da, atı haman başmak bulır.*

“Başmak altından da olsa adı her zaman başmaktır.”

14. 9040. *İki ayak bir kevişke sıymas.*

“İki ayak bir pabuca sığmaz.”

15. 9072. *Ülçewsüz çabata da tukıy almassı.*

“Ölçmeden *çabata*³ bile dikemezsin.”

16. 9002. *Bürük kürük için gine tügöl, cılılık için.*

“Börk sadece güzellik için değil, ısınmak içindir.”

2.2.2 Devrik Cümle

Korkmaz ve Topaloğlu devrik cümlenin Türkçenin doğal sözdizimine aykırı bir şekilde, yüklem sonda olmadığı cümle olduğunu söylemektedir (Korkmaz 1992: 42; Topaloğlu 1989: 54).

Karahan devrik cümleler için şu sözleri söylemiştir: “*Yüklemi sonda bulunmayan cümleler, devrik cümlelerdir. Bir anlamı öne çıkarma, belirtme, vurgulama ihtiyacı, özellikle şiirde ahenk endişesi diğer öğelerin olduğu gibi yüklem de yerini değiştirebilmektedir. Devrik cümleler, sözlü dilde yazılı dile oranla daha fazla kullanılmıştır.*” (2017: 100)

Devrik cümle yapısındaki atasözlerinde yüklem genellikle fiildir. Yüklem cümlenin başında kullanıldığı da görülmekle birlikte, genellikle yüklem cümlenin ortasında yer alır.

³ Sözcüğün anlamı için 3. “Transkripsiyon, Aktarma ve İnceleme Dökümü” bölümündeki açıklamara bakınız.

Bazı devrik cümle yapısındaki atasözlerinde ahenk amacı güdüldüğü aşikârdır (Tuğluk 2018: 38).

Örneklem alanındaki atasözlerinin sadece dördünde devrik cümle yapısına rastlanmıştır. Bu sayı, oran olarak %1,27'ye denk gelmektedir. Devrik cümle yapısındaki dört atasözü 17-20'de verilmiştir.

17., 18., 19. cümlelerin yüklemi olan “küre” sözcükleri ve 20. cümlelerin yüklemi olan “bar” sözcüğü cümlelerin sonunda yer almadığı için bu dört cümle devrik cümledir.

17. 8775. *Kazanına küre uçağı, biline küre kuşağı.*

“Kazanına göre ocağı, beline göre kuşağı.”

18. 8902. *İyesine küre çıkmeni.*

“Sahibine göre çıkmeni⁴.”

19. 9065. *Çabatasına küre kindiresi.*

“Çabatasına göre bağcığı.”

20. 9006. *Bürükçinñ irki bar kaydan külak çıgarsa.*

“Kulak nereden çıkarsa çıksın börkçünün onu kapatmaya gücü var.”

2.3 Anlamlarına Göre

“Her cümle, yapısında bulunan kelime ve eklerin yönlendirdiği soru, bildirme, emir, istek, ünlem vb. anlam özelliklerinden birine sahiptir. Bir cümle hangi anlam özelliğine sahip olursa olsun, mutlaka ya olumlu ya da olumsuz bir anlam taşır. O halde cümlelerin temel anlam özelliği olumluluk veya olumsuzluktur.” (Karahan 2018: 103).

Tablo 3: Anlamlarına Göre Giyim Kuşam-Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
------------	--------	------

⁴ Sözcüğün anlamı için 3. “Transkripsiyon, Aktarma ve İnceleme Dökümü” bölümündeki açıklamara bakınız.

Olumlu Cümle	216	%68,57
Olumsuz Cümle	99	%31,42

Çalışmanın örneklem alanını oluşturan 315 Tatar atasözünün 216'sının olumlu cümle yapısında, 99'unun olumsuz cümle yapısında olduğu görülmüştür.

İsim ve fiil cümlelerinde olduğu gibi kimi sıralı cümlelerde aşağıda görüleceği üzere yüklemde birisi olumluyken diğeri olumsuz veya tam tersi olabilmektedir:

21. 8684. *Kapçık tuzsa yugıç bula, yifek tuzsa yugıçka da yaramıy.*
“Çuval eskিয়েince yer bezi olur, ipek eskিয়েince yer silmeye bile yaramaz.”
22. 9054. *Üyığıñni karap kiy: içinde çayan yatmasın.*
“Çorabını bakarak giy, içinde çıyan olmasın.”
23. 8836. *Üske kiygen kürñe, tamakka kitken kürñmiy.*
“Üste giyilen görünüyor, boğaza giden görünmüyor.”
24. 9063. *Çabatani yırak taşlama — itik tuzsa, alıp kiyersñ.*
“Çabatani uzağa atma, çizme yıpranırsa alır giyersin.”
25. 8725. *Cıp cıgerle, kindır suk, şunnan başka nerse yuk.*
“İp eğir, kendir doku, bundan başka bir şey yok.”

İsim ve fiil cümleleri bahsinde yaptığımız gibi bu tip atasözlerinde atasözünün son yüklemine göre bir tasnif yaptık.

2.3.1 Olumlu Cümle

Kerimoğlu, olumlu cümleyi şöyle tanımlar ve açıklar: “Yüklemle ifade edilen oluş ya da kılışın gerçekleştiğini, gerçekleşmekte olduğunu ya da gerçekleşeceğini bildiren cümlelerdir. Olumlu cümlelerin yüklemine olumsuzluk bildiren herhangi bir ek (-ma- vb.) ya da bir sözcük (değil vb.) bulunmaz.” (2014: 259).

Olumlu cümle yapısındaki atasözlerinin örneklem alanındaki sayısı 216, oranı %68,57'dir. Örnekleri 26-30'da verilmiştir.

Verilen örnek cümlelerde fiil cümlelerini olumsuz yapan “-mA” olumsuzluk eki ya da isim cümlelerini olumsuz yapan “tüğil”, “yuk”, “ni...ni” sözcüklerinden biri olmadığı için bu cümleler olumludur.

26. 8695. *Kul tikkenin buy yükler.*
“Elin diktiğini boy yüklenir.”

27. 8788. *Kiyim tuzsın, ten tüzsin.*
“Giyim eskisin, beden dayansın.”

28. 8943. *Yamawlı çikmen yağırdı yağı.*
“Yamalı çikmen yağmurda iyidir.”

29. 9007. *Bürkçinñ yımışı kürükçiğe tüşer.*
“Börkçünün işi kürkçüye düşer.”

30. 9071. *Yalangaç ayakka her başmak taman.*
“Yalın ayağa her başmak tam.”

2.3.2 Olumsuz Cümle

“Yüklemle ifade edilen oluş ya da kılışım gerçekleşmediğini ya da gerçekleşmeyeceğini bildiren cümlelerdir. Fiil cümlelerinde olumsuzluk çoklukla ‘-mA-’ ekiyle yapılır. Çekimlenmiş fiilden sonra getirilen ‘değil’ sözcüğü de olumsuz fiil cümleleri yapar. İsim cümlelerinde ise ‘yok’ ve ‘değil’ sözcükleriyle olumsuzluk bildirilir. ‘ne... ne...’ edatıyla bağlanmış cümlelerle de olumsuzluk bildirilir.” (Kerimoğlu 2014: 259, 260).

Tatar Türkçesinde olumlu cümle ve olumsuz cümle yapıları Türkiye Türkçesinden farklı değildir. Olumsuzluk ifadesi fiil cümlelerinde -mA olumsuzluk ekiyle, isim cümlelerinde tüğil “değil” ve yuk “yok” sözcükleriyle sağlanır (Kerimoğlu 2014: 263).

Tablo 4: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Olumsuz Olma Şekilleri

Olumsuzluk Şekli	Sıklık	Oran
-mA eki ile	90	%90,90
<i>tügıl</i> sözcüğü ile	3	%3,03
<i>yuk</i> sözcüğü ile	6	%6,06
<i>ni ... ni ...</i> edatı ile	0	%0

Olumsuz cümleler toplamda 99 adet olmakla birlikte yukarıda bahsedilen dört ayrı kategoride incelenmiştir. -mA olumsuzluk eki ile olumsuz olan atasözlerinin sayısı 90, *tügıl* kelimesiyle olumsuz olan atasözlerinin sayısı 3, *yuk* kelimesiyle olumsuz olan atasözlerinin sayısı altıdır. Çalışmanın örneklem alanında *ni ... ni ...* edatı ile olumsuz olan bir atasözüne rastlanmamıştır.

-mA Eki ile Olumsuzluk

Örneklem alanındaki olumsuz cümle tipindeki atasözlerinden 90'ı -%90'90'ı- -mA olumsuzluk eki alarak olumsuz cümle haline gelmiştir. Bu atasözlerinin örnekler 31-35'te verilmiştir.

31. cümlede “*bulmas*” fiilindeki, 32. cümlede “*yabınma*” fiilindeki, 33. cümlede “*yakma*” fiilindeki, 34. cümlede “*sürama*” fiilindeki, 35. cümlede “*bulmıy*” fiilindeki “-mA” olumsuzluk eki bu fiil cümlelerini olumsuz yapmıştır.

31. 8706. *Tıgüçinñ tıymesı bulmas.*

“Terzinin düğmesi olmaz.”

32. 8944. *Yawmagan yañırğa çikmen yabınma.*

“Yağmayan yağmura *çikmen* örtünme.”

33. 8893. *Bitke açu itip tunni utka yakma.*

“Bite kızıp kabanı ateşe verme.”

34. 8730. *Cüyçiden cıp sūrama, timırçiden timır sūrama.*

“Terziden ip demirciden demir isteme.”

35. 8769. *Bizenü bilen gıne yemsız çiber bulmıy.*

“Sadece süslenmeyle çirkin güzel olmaz.”

Tügıl Sözcüğü ile Olumsuzluk

Tügıl sözcüğü ile anlamca olumsuz hâle gelen isim cümleleri, tezin örneklem alanında %3,03'lük bir alan kaplamaktadır. *Tügıl* sözcüğü ile olumsuz cümle olan atasözlerinin sayısı üçtür. Bu üç atasözü 36, 37 ve 38'de verilmiştir.

36. 8702. *Tıgım tıgü duga bügü tügıl.*

“Dikiş dikmek boyunduruk bükme değil.”

37. 8878. *Yaña bulıp tansık tügıl, iskı bulıp kapçık tügıl.*

“Yeni olup da bulunmaz Hint kumaşı değil, eski olup da çuval değil.”

38. 8904. *Kindır külmekke tuygan yalangaç tügıl.*

“Kendir gömlekten sıkılan çıplak değildir.”

Yuk Sözcüğü ile Olumsuzluk

Çalışmanın örneklem alanında olumsuzluğu *yuk* sözcüğüyle sağlanan altı adet isim cümlesine rastlanmıştır. Bu sayı oran olarak %6,06'ya denk gelmektedir. 39-44'te verilen altı örnek cümle çalışmanın örneklem alanındaki “*yuk*” ile yapılan cümlelerin tamamını oluşturmaktadır.

39. 8816. *Tenge ten sawlıgınnan da yahşırak kiyım yuk.*

“Bedene can sağlığından daha iyi giysi olmaz.”

40. 8864. *İskı kiyımnıñ cılısı yuk.*

“Eski giysi ısıtmaz.”

41. 8935. *Tüymeden tevedey fayda yuk.*

“Düğmeden deve kadar fayda yok.”

42. 9043. *İskī kaluṣnuṣ kadīrī yuk.*

“Eski galoşun kıymeti yok.”

43. 8932. *Tunı yuknuṣ künī yuk.*

“Kabanı olmayana gün yüzü yok.”

44. 8725. *Cıp cıgerle, kindir suk, şunnan başka nerse yuk.*

İp eğir, kendir doku, bundan başka bir şey yok.

2.4 Yapılarına Göre

Tablo 5: Yapılarına Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Basit Cümle	175	%55,55
Birleşik Cümle	140	%44,44

İncelenen 315 Tatar atasözünden 175’inin basit cümle, 140’ının birleşik cümle yapısında olduğu görülmüştür.

2.4.1 Basit Cümle

Delice’nin tanımına göre basit cümle bünyesinde iç cümle ya da yan cümle barındırmayan cümle çeşididir (2018: 170).

Banguoğlu’nun tanımına göre tek bir yargıyı kapsayan ve tek bir yargıdan oluşan, tek yüklemli cümleler basittir (2015: 546).

Özkan ve Sevinçli'nin basit cümle tanımı da benzer şekildedir: *Basit cümlede tek yargı bulunur; bu yargıyı sonuca bağlayan tek yüklem vardır. Bu cümle yapıları yalın bir anlatım bildirir ve bağımsız yargılar ortaya koyarlar* (2008: 171).

Tezde cümleler anlamına göre incelenirken Delice'nin olumsuz cümle tanımı esas alınmıştır.

Derlemimizdeki basit cümle tipine aldığımız atasözlerinin bir kısmı sıralı cümle durumundadır. Fakat bu atasözleri birleşik cümle özelliği taşımadığı için tasnifte basit cümle olarak yer almıştır.

Çalışmanın örneklem alanınının 175'i -%55,55'i- basit cümle tipindeki atasözlerinden oluşmaktadır. Örnekleri 45-49'da verilmiştir. Verilen örneklerde herhangi bir yan cümle ya da iç cümle bulunmadığı için bu atasözleri basit cümle olarak sınıflandırılmıştır.

45. 8698. *Naçar pūstawga yūn iyere.*

“Kötü çuhanın ardından yün gelir.”

46. 9056. *Tişik başmak kımge hacet.*

“Delik pabuç kime gerek.”

47. 8703. *Tığınçı üzine tıkmes.*

“Terzi kendine dikmez.”

48. 8704. *Tığüçü būza, ütük tüzete.*

“Terzi bozar, ütü düzeltir.”

49. 8780. *Kişi bilen urtak kiyim kiyme.*

“Kimseyle ortak giysi giyme.”

2.4.2 Birleşik Cümle

Birleşik cümle, birden fazla yargının bir araya gelmesiyle oluşan cümle tipidir. Yüklem yargının ilk unsurudur. Bu doğrultuda, bir birleşik cümlede kaç yüklem varsa o kadar birleşen vardır (Banguoğlu 2015: 546).

Delice “İki veya daha fazla cümle yapısının bir yüklem yapısı içinde yan cümle veya iç cümle şeklinde birleştirilmesi yoluyla oluşturulan cümle türüdür.” şeklinde tanımladığı birleşik cümleyi kendi içinde üç tipe ayırmaktadır: Girişik-birleşik cümle, iç-içe birleşik cümle, karmaşık birleşik cümle (2018: 170-173).

Topaloğlu birleşik cümleyi “Bir ana cümle ile onun anlamını tamamlayan bir veya birkaç yardımcı cümleden oluşan cümle.” cümleleriyle tanımlamaktadır (1989: 42).

Tezde birleşik cümle yapısındaki atasözleri incelenirken Metot bölümünde de belirtildiği üzere Delice'nin birleşik cümle tanımlaması esas alınarak, tablo 6'da verilen üç birleşik cümle tipi üzerinden inceleme yapılmıştır.

Birleşik Cümle Tipi tablosunda, her bir birleşik cümle tipinin toplam birleşik cümle sayısına (140) oranı verilmiştir.

Tablo 6: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Birleşik Cümle Tipleri

Birleşik Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Girişik-Birleşik	136	%97,14
İç İçe Birleşik	2	%1,42
Karmaşık-Birleşik	2	%1,42

4.4.2.1 Girişik-Birleşik Cümle

“Bünyesine aldığı fiilimsi ekleri ve şart-fiil ekiyle cümlelerin herhangi bir unsuruna yahut cümle içinde bir kelime türüne dönüştürülmüş cümleleri -yan cümle yapısındaki dizileri-barındıran birleşik cümle türüdür.” (Delice 2018: 171). Girişik-birleşik cümlelerde yan

cümle isim-fiillerden, sıfat-fiillerden, zarf-fiillerden ya da şart-fiillerden oluşabilir (Delice 2018: 171-173).

Tezin örneklem alanındaki birleşik cümle yapısındaki 140 atasözünün 136'sının girişik-birleşik cümle tipinde olduğu görülmüştür. Örnekleri 50-54'te verilmiştir. 50'de *çişilseñ* sözcüğündeki “-sA” şart-fiil eki, 51'de *zuraysa* sözcüğündeki “-sA” şart-fiil eki, 52'de *iplep* sözcüğündeki “-Ip” zarf-fiil eki, 53'te *yamasañ* sözcüğündeki “-sA” şart-fiil eki ve 54'te *cıymasañ* sözcüğündeki “-sA” şart-fiil eki bu atasözlerini girişik-birleşik cümle yapmıştır.

50. 8771. *Bik çişilseñ, suwık tiyer.*

“Çok açılıp saçılırsan soğuk alırsın.”

51. 8853. *Yırtık zuraysa, yamawlık citmes.*

“Yırtık büyürse yama yetmez.”

52. 8866. *İskini iplep kiy.*

“Eskiye onarıp giy.”

53. 8867. *İskini küpmi yamasañ da — iski.*

“Eskiye ne kadar yamasan da eski.”

54. 8899. *İteğini cıymasañ, ayagiña uralır.*

“Eteğini toplamazsan ayağına dolanır.”

4.4.2.2 İç-İçe Birleşik Cümle

Bir cümlenin içinde bağımsız cümle yapısını koruyan başka bir cümlenin yer aldığı cümlelere iç-içe birleşik cümle denir (Delice 2018: 173).

“Bir veya birden fazla cümlenin başka bir temel cümlenin içine bir isim unsuru gibi girerek oluşturduğu birleşik cümleye iç içe birleşik cümle denir.” (Özçelik-Erten 2005: 221).

Birleşik cümle türündeki 140 Tatar atasözünden sadece ikisinde iç-içe cümle yapısı tespit edilmiştir. Örnekleri 55 ve 56’da verilmiştir. Verilen örneklerdeki iç cümleler “[...]” ile belirtilmiştir.

55. 8879. [*Yaña kiyim buldı] dip, iskñi hur kürme.*

“Yeni giysin oldu diye, eskini hor görme.”

56. 9062. [*Çabata cidı yükedden ürile*], diy.

“Çabata yedi ihlamur hasırından örülür, derler.”

4.4.2.3 Karmaşık-Birleşik Cümle

Hem girişik-birleşik hem de iç-içe birleşik cümle yapısının tek bir cümlede yer aldığı cümleler *karmaşık-birleşik cümle* olarak tanımlanır (Delice 2018: 173). Karmaşık cümlelerde cümle sayısı ikiden fazla da olabilir fakat içerisindeki birleşik cümle çeşidinin en az iki olması gerekmektedir.

Çalışmanın örneklem alanında iki atasözünde karmaşık-birleşik cümle yapısı tespit edilmiş ve örnekleri 57 ve 58’de verilmiştir. Verilen örneklerde iç cümleler “[...]” ile, filimsiler altı çizilerek belirtilmiştir.

57. 8711. [*Hülksız kişige kiyim tikkende cıp uçı çuwahr*], diy.

“Karaktersiz kişiye giysi dikerken ipin ucu karışır, derler.”

58. 9048. [*İtik kiydım] dip, çabatanı çıkarıp taşlama.*

“Çizme giydim diye çabatanı çıkarıp atma.”

2.5 Kullanımlarına Göre

Cümleler kullanımlarına göre sıralı ve bağlı olarak ikiye ayrılmaktadır. Sıralı cümleler de kendi içinde bağımlı sıralı ve bağımsız sıralı olarak ikiye ayrılır (Delice 2018: 174; Özkan ve Sevinçli 2008: 169; Hatipoğlu 1972: 155; Ediskun 1999: 386).

Tablo 5. Kullanımlarına Göre Giyim Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Sıralı Cümle	102	% 32,06
Bağlı Cümle	0	% 0

Atasözleri kullanımlarına göre incelendiğinde, Daşdemir'in sıralama ya da seçme bağlaçlarıyla birbirine bağlanan cümleler olduğunu söylediği bağlı cümle yapısı (2015: 175), incelenen atasözlerinin hiçbirinde bulunamamıştır.

Sıralı cümle yapısına ise 102 atasözünde rastlanmıştır. Tabloda “oran” başlığında bu 102 atasözünün çalışmanın örneklem alanındaki 315 atasözüne oranı verilmiştir.

2.5.1 Sıralı Cümle

Sıralı cümle için yapılan bazı tanımlar şu şekildedir:

“Sıralı cümle, arka arkaya sıralanmış cümlelerden oluşur. Cümleler arasında temel cümle-yardımcı cümle ilgisi değil, art arda olma, eş zamanda olma veya karşılaştırma-denkleştirme ilgisi vardır.” (Özkan, Sevinçli 2008: 169)

“Aynı zaman dilimi içinde gerçekleşen veya birbirini takip eden bir zaman seyri sergileyen iki cümlenin sıralama işlevli bağlaçlarla ya da bu tür bağlaçlar yerine kullanılan noktalama işaretleriyle yan yana kullanılmasının adıdır. Kendi içinde öge ortaklığı olup olmamasına göre iki gruba ayrılır.” (Delice 2012: 875).

“Anlam yakınlığı nedeniyle birbirlerine bağlanan cümlelere denir. Bazı sıralı cümleler anlam yönünden birbirlerine tamamen bağlıdır. Bazıları ise anlam yönünden birbirlerine bağımlı değildir. Genellikle anlatıma kıvraklık ve canlılık kazandırabilmek için yalın ve bileşik cümleler birbirlerine bağlanır ve sıralı cümleleri oluşturur.” (Hengirmen 2002: 357).

Tablo 7: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Sıralı Cümle Tipleri

Sıralı Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Bağımlı Sıralı	35	% 34,31
Bağımsız Sıralı	67	% 65,68

Tablo 5.1.'de bağımlı sıralı ve bağımsız sıralı cümlelerin toplam sıralı cümle sayısına (102) oranı verilmiştir. Sıralı cümlelerde bağımlı sıralı cümle sayısı 35, bağımsız sıralı cümle sayısı 67 olarak tespit edilmiştir.

4.5.1.1 Bağımlı Sıralı Cümle

Aralarında pek çok unsur ortaklığı bulunan ve aynı özne ya da nesneye bağlanan cümle dizileri bağımlı sıralı cümlelerdir. Bu sıralı cümlelerde özneler, yüklemeler, nesnelere ya da hem özne hem tümleçler ortak olabilir (Delice 2018: 175).

Özkan ve Sevinçli bağımlı sıralı cümlelerdeki her bir cümlenin tek başına kullanıldığında anlamlı olmakla birlikte bu cümlelerin bir araya geldiklerinde yine anlamlı bir ilişki kurmanın yanı sıra ortak öğelere de sahip olduğunu belirtmektedir (2008: 169).

Tezin örneklem alanında 35 atasözünde bağımlı sıralı cümle yapısı tespit edilmiş olup, bu atasözlerine beş örnek 59-63'te verilmiştir.

59'da iki cümlenin, ortada bulunan bir virgül sıralandığı ve birinci cümlenin öznesi olan *ıspay* sözcüğünün ikinci cümlenin de öznesi olduğu görülmektedir. 60'da yine virgül ile sıralanan cümlelerden ilkindeki *tüyün* öznesi, ikinci cümlenin de öznesi durumdadır. Benzer şekilde 61'deki sıralı cümlede *ine* sözcüğü ortak özne, 62'deki sıralı cümlede *yırtıknı* sözcüğü ortak nesne, 63'teki sıralı cümlede *buldı* sözcüğü ortak yüklem durumunda olduğu için bu atasözleri bağımlı sıralı cümle yapısındaki atasözleridir.

59. 8820. *Ispay yaltırar, içten kaltırar.*

“Güzel (dışından) parıldar, içinden titrer.”

60. 8709. *Tüyün bür kul bilen beylenmiy de, bür kul bilen çışilmiy de.*

“Düğüm bir elle de bağlanmıyor bir elle de çözülmüyor.”

61. 8716. *İne üzi yalangaç — bütün dünyanı kiyindire.*

“İğnenin kendisi çıplaktır ama bütün dünyayı giyindirir.”

62. 8860. *Yırtıkni yapsaŋ da kürine, yamasan da biline.*

“Yırtığımı kapatsan da görünür, yamasan da bilinir.”

63. 9030. *Bastım — kiyiz buldı, kiyirdim — kiyiz itik.*

“Bastırdım, keçe oldu; gerdim, keçe çizme.”

4.5.1.2 Bağımsız Sıralı Cümle

Bağımsız sıralı cümleler bütün unsurları birbirinden bağımsız olan birden fazla cümlenin (ve), (ne ... ne ...), (ya ... ya ...) gibi sıralama işlevli edatlarla ya da noktalı virgül (;) veya virgül (,) ile yan yana dizilmesiyle ve ortak bir noktaya (.) bağlanmasıyla oluşan cümlelerdir (Delice 2018: 174).

Tezin örneklem alanındaki sıralı cümlelerin %66,33'ünü oluşturan bağımsız sıralı cümle yapısına 67 atasözünde rastlanmış ve beş örneği 64-68'de verilmiştir.

64'te birbirinden bağımsız, ortak ögesi olmayan iki cümle (:) ile sıralanmıştır. 65, 66, 67 ve 68'de birbirinden bağımsız ve ortak ögesi olmayan cümleler (,) ile sıralanmıştır. Verilen bu örneklerde (:) ya da (,) ile sıralanan cümleler ortak bir ögeye sahip değildir fakat ortak bir nokta (.)'ya bağlanmaktadır.

64. 8689. *Kiyim kiyseŋ, kamka kiy: içi tuzmıy tışı uŋmas.*

“Giyeceksen Çin ipeği giy, içi eskimez dışı solmaz.”

65. 8926. *Tun kiygen tuŋan, çikmen kiygen uŋan.*

“Kaban giyen donmuş, çikmen giyen onmuş.”

66. 8833. *Üyligi yuk kişiligin kiyer, kişiligi yuk kişinikin kiyer.*

“Evde giyeceği olmayan dışarlığını giyer, dışarlığı olmayan başkasının elbisesini giyer.”

67. 8856. *Yırtık sũtikten kũler, tişik ikisinnen de kũler.*

“Yırtık sũkũge gũler, delik ikisine de gũler.”

68. 8886. *Asıl tũyme zur bulmıy, anı takkan ĥur bulmıy.*

“Gũzel dũğme bũyũk olmaz, onu takan mahcup olmaz.”

2.6 İşlevlerine Gũre

Mac Coinnigh, cũmlelerin tipik olarak dũrt işleve sahip olduğunu belirtir: *yargı bildirme* (veya “*işaret edici*”), *sorgulama*; *buyurma* ve *ũnlem* (2014: 116). Bu işlevleri aşağıda *yargı cũmlesi*, *soru cũmlesi*, *emir cũmlesi* ve *ũnlem cũmlesi* başlıkları altında inceleyeceğiz.

Atasũzleri cũmle işlevi yũnũnden incelendiğinde dokuz atasũzũnde iki farklı işleve rastlanmıştır. Bunların altısının yargı cũmlesi + emir cũmlesi, üçũnũn yargı cũmlesi + soru cũmlesi işlevlerini yũklendiđi gũrũlmektedir. Tespit edilen iki işlevli atasũzlerinin son cũmlesi esas alınarak değerlendirme yapılmış ve tablodaki veriler bu doğrultuda hazırlanmıştır. Tatar atasũzleri işlev yũnũnden incelendiğinde çok bũyũk bir bũlũmũnũn (%85,71) yargı cũmlesi, azımsanmayacak bir bũlũmũnũn (%13,01) emir cũmlesi olduğu gũrũlmektedir. Atasũzlerinin başlıca amaçlarının ders vermek, ođũt vermek, oğreticilik olduğu dũřũnũldũđũnde, genellikle yargı ve emir cũmlesi olarak sũylenmiř olmaları beklendik bir durumdur.

Tablo 8: İşlevlerine Gũre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasũzleri

Cũmle Tipi	Sıklık	Oran
Yargı Cũmlesi	270	% 85,71
Emir Cũmlesi	41	% 13,01
Soru Cũmlesi	2	% 0,63
ũnlem Cũmlesi	2	% 0,63

2.6.1 Yargı Cümlesi

Yukarıda belirtildiği üzere Mac Coinnigh cümle işlevlerini dört kategoride ele alır. Bunlardan *yargı bildirme* işlevi doğal konuşmanın bir parçası olduğu ve bilgi aktarımında başvurulduğu için atasözlerinde en sık kullanılan işlevdir (2014: 116). Bu işleve istinaden bu işlevi barındıran cümleleri *yargı cümlesi* olarak adlandırmayı tercih ediyoruz; ancak bu adlandırma Türkoloji çalışmalarında kullanılan “yargı” ifadesi ile eşdeğer değildir. Örneğin, Karahan’a göre bitmişlik ifade eden her cümle yargı cümlesidir (2000: 17). İfade edildiği üzere, Mac Coinnigh’e göre soru, emir veya ünlem işlevi olmayan bütün cümleler *yargı cümlesidir*.

Yargı cümlesi işlevindeki atasözlerinin örneklem alanımızdaki sayısı 270, oranı %85,71’dir. Beş adet örnek 69-73’te verilmiştir.

69. 8672. *Bik katı suzsañ, cïp te üzile.*

“Çok fazla çekersen ip de kopar.”

70. 8678. *Yïfekniŭ utka yakın kuyarga yaramıy.*

“İpeği ateşe yakın koymaya gelmez.”

71. 8683. *Kayda niçke, şunnan üzile.*

“Neresi inceyse oradan kopar.”

72. 8685. *Kara tula yugan sayın karala, ak tula yugan sayın agara.*

“Kara dokuma yıkadıkça kararır, ak dokuma yıkadıkça ağarır.”

73. 8718. *İneden ine tuwa, şüşliden şüşli tuwa.*

“İğneden iğne doğar, tığdan tığ doğar.”

2.6.2 Emir Cümlesi

“Yapılması istenen ya da istenmeyen eylemleri ifade eden ve genellikle yüklemi emir kipiyle oluşturulan tümce türüdür.” (Eker 2003: 393).

Emir cümlesi, konuşucunun bir iş yaptırmak için kurduğu cümledir. Türkiye Türkçesinde emir cümleleri ikinci tekil şahıs için fiilin kök haliyle kurulurken üçüncü şahıs için “-sIn” ekiyle kurulur. Bunların dışında, istek gösteren eklerin de emir cümlesi olarak görülmesi mümkündür. Bunlar bütün kişiler için şu şekilde çekimlenmektedir: *Gel-eyim, gel-esin, gel-e, gel-esiniz, gel-elim, gel-esiniz, gel-eler* (Karademir 2012: 2118).

Emir işlevli cümlelerin tezin örnekleme alanındaki sayısı 41, oranı %13,01 olarak tespit edilmiş olup beş adet örnek atasözü 74-78’de verilmiştir. Emir kipindeki yüklemelerin altı çizilerek belirtilmiştir.

74. 8669. *Atlas kiyseñ, büziñ ünıtma.*

“Atlas da giysen bezini unutma.”

75. 8717. *İñeden kurkıp lüm yütma.*

“İğneden korkup demir kazık yutma.”

76. 8727. *Cidī kat ülçe, bīr kat kis.*

“Yedi kere ölç, bir kere kes.”

77. 8814. *Tuzgan bulsa da yuwgan bulsın.*

“Yıpranmış olsa da yıkanmış olsun.”

78. 8838. *Üziñ kiyesi kiyimni üziñ sayla.*

“Kendi giyeceğin giysiyi kendin seç.”

2.6.3 Soru Cümlesi

Soru cümlesi, bilgi almak için kurulan cümledir. Karademir, soruyu şu şekilde tanımlar: “*Soru, konuşan/yazanın herhangi bir konudaki merakını gidermek üzere muhataba yönelttiği sözlü, yazılı veya beden diline dayalı ifadelerdir.*” (2010: 403).

Türkçede soru cümleleri, -mi soru eki, soru zamirleri, soru sıfatları, soru zarfları gibi soru sözcükleri ve tonlama, vurgu ve ezgi gibi parçalar üstü birimlerle yapılır (Çetin 2008: 7).

315 atasözünün yalnızca ikisinde tespit edilen soru cümleleri, örneklem alanının %0,63'ünü oluşturmaktadır. Tespit edilen soru cümlesi yapısındaki atasözleri 79 ve 80'de verilmiş, cümleyi soru cümlesi yapan soru edatları altı çizilerek belirtilmiştir.

79. 8857. *Yırtık tişikni tikşire, e üzün kim tikşire.*

“Yırtık deliğe göz kulak olur, peki ona kim göz kulak olur?”

80. 8707. *Tikkenni sütersiñ, kiskenni nişlersiñ.*

“Diktiğini sökersin, kestiğini ne yaparsın?”

2.6.4 Ünlem Cümlesi

Ediskun ünlem cümlesini tanımlarken “*Ünlem cümleleri taşkın duyguları anlatan cümlelerdir.*” ifadelerini kullanmış ve ünlem cümlelerinin olağandışı duyguları ifade etmek için kullandıklarını belirtmiştir (1999: 376).

Akalın ünlem cümlesinin tartışmasını birkaç soruyla yapar. Akalın'a göre ünlem cümlesinin gerçekten var olup olmadığı, öğelerinin nasıl belirlenmesi gerektiği, ünlem işaretiyle kullanılan soru cümlelerinin durumunun ne olacağı ve ünlem işareti olmadan da bir cümlenin ünlem cümlesi kabul edilip edilmeyeceği tartışılmalıdır. (1999: 490-491)

Ünlem cümlesi yapısındaki atasözleri tezin örneklem alanının %0,63'üne denk gelen iki atasözünden ibarettir. Bu atasözleri 81 ve 82'de verilmiştir.

81. 8827. *Yalangaçka yağır ni!*

“Çıplağa yağmur ne ki!”

82. 9029. *Ayağındagi itigñ tar balsa, dünyanıñ kiñliginde ni fayda.*

“Ayağındaki çizmen darsa, dünyanın genişliğinden ne fayda.”

2.7 Çatı Durumuna Göre

Korkmaz çatı kavramını “*fiil kök ve gövdesinin, sözlük anlamında herhangi bir değişikliğe uğramadan fiilden fiil yapan belirli bazı eklerle genişletilerek cümledeki özne ve nesne ile olan bağlantısında uğradığı durum değişikliğidir.*” şeklinde tanımlar ve çatı eklerinin fiilden fiil türeten ekler olduğunu belirtir (Korkmaz 2017: 494).

Tablo 9’da etken ve edilgen cümlelerin toplam atasözü sayısına (315) oranı verilmektedir.

Tablo 9: Çatılarına Göre Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Etken Cümle	227	% 72,06
Edilgen Cümle	6	% 1,90

2.7.1 Etken Cümle

Etken fiil ve etken çatı için “*Dilimizde çatı eki almamış kök ve gövde hâlindeki geçişli, geçişsiz bütün fiiller cümlede birer özneye ihtiyaç gösterdiğinden, bunlara etken fiiller diyoruz. Etken fiiller ile kurulan çatı da etken çatıdır.*” diyen Korkmaz, etken çatının görevini de “*yüklem tarafından belirtilen işin özne tarafından doğrudan doğruya yapıldığını gösteren eksiz, yalın çatıdır*” sözleriyle açıklar (Korkmaz 2017: 500).

Tezde incelenen 315 atasözünden 227’sinin etken çatılı cümle olduğu belirlenmiştir. Örnekleri 83-87’de verilmiş, etken fiiller altı çizilerek belirtilmiştir.

83. 8714. *İne küzinnen düye ütmiy.*

“İğne deliğinden deve geçmez.”

84. 8721. *İnesiz cüy bulmas, tirisiz yün bulmas.*

“İğnesiz dikiş olmaz, derisiz yün olmaz.”

85. 8720. *İneni üçli yağı bilen birmiylər.*

“İğneyi sivri tarafıyla vermezler.”

86. 8791. *Kiyimī yamannı it kabar.*

“Giysisi kötü olanı köpek ısırır.”

87. 8823. *Yumıyça kīr kitmes.*

“Yıkamadıkça kir gitmez.”

2.7.2 Edilgen Cümle

Etken fiillere “-l” ve “-n” eklerinin getirilmesiyle oluşan fiiller edilgen fiil, edilgen fiillerin oluşturduğu çatı da edilgen çatı olarak adlandırılır. Asıl edilgenlik eki olan “-n” ünlülerden ve “l” ünsüzünden sonra kullanılmadığı için bu durumlarda yerine “-l” edilgenlik eki kullanılır. Edilgen çatıda özne -fiilin belirttiği işi kimin yaptığı- belli değildir (Korkmaz 2017: 500-501).

İncelenen 315 atasözünün altısında edilgenlik tespit edilmiş olup, tespit edilen altı atasözü 88-93’te gösterilmiş, bu cümleleri edilgen yapan ekler altı çizilerek belirtilmiştir.

88. 8709. *Tüyñ bir kul bilen beylen^lmiy de, bir kul bilen çışil^lmiy de.*

“Düğüm bir elle de bağlanmıyor bir elle de çözülmüyor.”

89. 8865. *İskī yamagan sayın yırtıl^l.*

“Eski yamadıkça yırtılır.”

90. 8891. *Bir tiriden tun tığıl^lmiy.*

“Bir posttan kaban dikilmez.”

91. 8898. *İskī tun it ürse de yırtıl^l.*

“Eski kaban it ürüse de yırtılır.”

92. 8936. *Çikmen buyga karap kisil^l.*

“Çikmen boya göre dikilir.”

93. 8941. *Yabınça kadiri yangırda bilinir.*

“Örtünün kıymeti yağmurda bilinir.”

2.8 Atasözü Olma Araçları

Metot bölümünde belirtildiği üzere Mac Coinnigh'in atasözü olma araçlarından sadece *paralellik* ve *eksiltim* başlıkları dikkate alınarak söz konusu atasözleri buna göre incelenmiştir.

Tablo 10'da paralel cümle ve eksiltimli cümle tipindeki atasözlerinin sıklık ve oranları verilmiştir.

Tablo 10: Atasözü Olma Araçları Açısından Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözleri

Cümle Tipi	Sıklık	Oran
Paralel Cümle	79	%25,07
Eksiltimli Cümle	18	%5,71

2.8.1 Paralellik

Atasözü uzmanları atasözlerinin sözdizimsel ya da stilistik bazı ortak yönlere sahip olduklarını tespit etmiştir. Mieder atasözlerinin sahip olduğu ortak işaret olarak *aliterasyon*, *paralellik*, *kafiye*, *eksiltim (ellipsis)*, *mübalağa*, *tezat (paradox)*, *teşhis* ve *metaforu* saymaktadır (2004: 7-8). Silvermann-Weinreich ise bu ortak işaretlere *ironi* ile *keskin zıtlık ve kıyaslama* özelliklerini de eklemektedir (Arora 1984: 13). Yapısal unsurlar en evrensel ve kolaylıkla belirlenebilen atasözü olma işaretlerindedir. Atasözlerinin geleneksel formunu ve paralellik, parataksis, ters sözdizimi gibi bazı sözdizimsel aracı sıklıkla öne çıkarırlar (Mac Coinnigh 2014: 112-113).

Yapılan dil çalışmaları atasözlerinde öne çıkan stilistik unsurlar arasında en sık kullanılanlardan ve en önemlilerinden birinin paralellik olduğunu göstermektedir (Mac Coinnigh 2014: 122). Rothstein atasözlerinde paralelliğin üç işlevi olduğunu belirtmektedir. Ona göre paralelliğin işlevlerinden biri atasözlerini simetrik bir şekilde düzenlemesi yani paralelliğin estetik işlevidir. İkinci işlevi ise sözdizimsel sıralılık

sayesinde benzerlik ve karşılaştırmayı düşündüren anlamsal işlevdir. Rothstein'a göre paralelliğin son işlevi de atasözünün unsurlarını birleştirmeye yardımcı olmasıdır (1968: 269). Mac Coinnigh göre paralellik ise bir metnin bölümleri arasındaki simetriyi sağlayan, vurgulama amacı taşıyan bir araçtır (2014: 122).

Mac Coinnigh paralelliğin *bağlaçlı koordinasyon (syndetic coordination)* ve *bağlaçsız koordinasyon (asyndetic coordination)* olmak üzere iki temel yöntemle yapıldığını söyler. *Bağlaçlı koordinasyon* adından da anlaşılacağı üzere bağlaçların kullanılarak kurulan koordinasyon tipidir. *Bağlaçsız koordinasyon* tipinde ise bağlaçlar yoktur (2012: 8; 2014: 122).

Sözdizimsel paralelliğe katkıda bulunan başka yapısal özellikler de vardır. Bunlardan biri sözdizimsel yinelemenin bir örneği olan *dilbilgisel paralellik*'tir. Dilbilgisel paralellikte birbirini izleyen ikili yapının iki kısmı da dilbilgisel kategori olarak tekrarlanır. Tekrarlanan kısımların söz öbekleri veya özne+yüklem şeklindeki kısa tiplerde görülmesi yaygındır (Mac Coinnigh 2014: 123).

Sözdizimsel paralellikle ilgili başka bir özellik ise ortada eksiltilim (*medial ellipsis*) veya boş bırakma (*gapping*)'dır. İkili bir yapıda ikinci kısımda sözlükbirimsel bir unsurun düşürülmesidir. Düşürülen unsur genellikle cümlede yükleme tekabül eden sözcüktür. Eksiltili atasözlerinde ima edilen şey ilk kısımda verilen unsurdan açıkça anlaşıldığından ikinci kısımda artık fazlalık hâlinindedir (Mac Coinnigh 2014: 124).

Anlamsal paralellik de sözdizimsel paralelliğe sıkı sıkıya bağlıdır. Anlamsal paralellikte paralel unsurlar arasında eş veya zıt anlam ilişkisi vardır (Mac Coinnigh 2014: 124).

Mac Coinnigh'den edinilen bilgiler doğrultusunda çalışmanın örneklem alanındaki atasözleri aşağıdaki kategorizasyon çerçevesinde incelenecektir:

1. Paralelizmde Koordinasyon Tipleri

1.1. Bağlaçlı Koordinasyon

1.2. Bağlaçsız Koordinasyon

2. Pekiştirilmiş Paralellik Tipleri

2.1. Yineleme İle (Dil bilgisel) Paralellik

- 2.2. Eksiltim İle Paralellik
- 2.3. Eş veya Zıt Anlam İle (Semantik) Paralellik
- 2.4. Ters Yerleştirme İle Paralellik

4.8.1.1 Koordinasyon Tipleri

Tablo 11: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Koordinasyon Tipleri

Koordinasyon Tipi	Sıklık	Oran
Bağlaçlı Koordinasyon	1	% 1,26
Bağlaçsız Koordinasyon	78	%98,73

Çalışmanın örneklem alanını oluşturan 315 Tatar atasözünden 79’unda paralellik tespit edilmiştir. Tespit edilen 79 paralel atasözünden 78’inin bağlaçsız koordinasyon ile, birinin bağlaçlı koordinasyon ile kurulduğu görülmüştür.

Tablo 12: Türkiye Türkçesi Atasözlerinde Koordinasyon Tipleri

Syntactic parallelism	Frequency	Percentage (%)
Syndectic coordination	0	0
Asyndectic coordination	42	100

Kaynak: Kaptanoğlu (2019: 84)

Kaptanoğlu tarafından yazılan *A Structural and Stylistic Analysis of Turkish Proverbs* başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünde atasözlerinde paralellik konusu incelenmiştir. Bu çalışmada Türkiye Türkçesinden 42 adet paralel atasözü bağlaçlı koordinasyon ve bağlaçsız koordinasyon ile kurulma durumlarına göre incelenmiş ve örneklem alanındaki atasözlerinin tamamının bağlaçsız koordinasyon ile kurulduğu görülmüştür (2019: 84). Kaptanoğlu’nun tezindeki bulguların çalışmamızın bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. Bu doğrultuda Tatar Türkçesi ve Türkiye Türkçesi atasözlerinde koordinasyon tipinin çok yaygın olarak bağlaçsız koordinasyon olduğu söylenebilir.

Bağlaçlı Koordinasyon

79 adet paralel Tatar atasözünden sadece birinde bağlaçlı koordinasyon tipi görülmüştür. Bağlaçlı koordinasyon ile kurulan atasözünde kullanılan bağlacın *de* bağlacı olduğu görülmektedir. Örneği aşağıda verilmiştir.

94. *Kiyimñ kür de helñ kür.*

“Giyimine bak da halini anla.”

Bağlaçsız Koordinasyon

Tezin örneklem alanındaki 79 adet paralel atasözünden 78’inin bağlaçsız koordinasyon ile kurulduğu tespit edilmiştir. 95-99’da örnekleri verilen bağlaçsız koordinasyon tipinde kurulmuş olan atasözlerinde herhangi bir bağlaç bulunmamaktadır.

95. 9049. *İtkçinñ itğñ sütik, timırçinñ baltası kitik.*

“Çizmecinin çizmesi sökülük, demircinin baltası gedik.”

96. 8835. *Ūs — nur, tamak — güir.*

“Üst-baş ışık, boğaz mezar.”

97. 8836. *Ūske kiygen kürñe, tamakka kitken kürñmiy.*

“Üste giyilen görünüyor, boğaza giden görünmüyor.”

98. 8841. *Ūtkende aşıa, kilışkende kiy.*

“Vakit geçince ye, yakışınca giy.”

99. 8850. *Açkan yabar, yırtkan yamar.*

“Açan kapatır, yırtan yamar.”

4.8.1.2 Pekiştirilmiş Paralellik

Atasözlerinde paralelliğin temel sınıflandırılması olan koordinasyon tiplerine göre sınıflandırılmasından sonra atasözleri pekiştirilmiş paralellik tiplerine göre ele alınmıştır.

Pekiştirilmiş paralellik yineleme ile, eksiltim ile, eş veya zıt anlam ile ve ters yerleştirme ile olmak üzere dört başlıkta incelenmektedir. Tablo 3’te bu dört pekiştirilmiş paralellik tipinin kullanım sıklığı ve oranı verilmiştir.

Tablo 13: Giyim-Kuşam Konulu Kazan Tatar Atasözlerinde Pekiştirilmiş Paralellik Tipleri

Pekiştirilmiş Paralellik Tipi	Sıklık	Oran
Yineleme ile Paralellik	48	% 60,75
Eksiltim ile Paralellik	8	% 10,12
Eş veya Zıt Anlam ile Paralellik	9	% 11,39
Ters Yerleştirme ile Paralellik	2	% 2,53

Yineleme ile Paralellik

Paralellik tipleri arasından en sık görülen tip yineleme ile paralelliktir. Cümlenin iki ayrı kısmında yinelenen sözcüklerin oluşturduğu bu paralellik tipine örneklem alanımızdaki 48 atasözünde rastlanmıştır. Örnekleri aşağıda verilmiş ve yinelenerek paralellik oluşturan sözcükler/öbekler altı çizilerek gösterilmiştir.

100. 8675. *Büzçï bilgenin tukıy, mulla bilgenin ukıy.*

“Terzi bildiğini dokur, molla bildiğini okur.”

101. 8762. *Altın sırga külaknı uyar, altın itik ayaknı uyar.*

“Altın küpe kulağı oyar, altın çizme ayağı oyar.”

102. 8758. *Ağaç kürki — yafrak, edem kürki — çüprek.*

“Ağacın güzelliği yaprak, insanın güzelliği gömlek.”

103. 8908. *Kiten külmek kiştede, kindir külmek kirtede.*

“Keten gömlek rafta, kendir gömlek çitte.”

104. 8830. *Yahşı sıynı kişige kuy, yahşı kiyimni üzij kiy.*

“İyi ikramı misafire yap, iyi giysiyi kendin giy.”

Eksiltim ile Paralellik

Çalışmanın örneklem alanındaki atasözlerinden sekizinin eksiltim ile paralellik tipinde olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda sıralanan örneklerde eksiltelen unsurlar “(…)” ile belirtilmiştir. 105’de cümledeki ikinci kısımdaki *zinneti* yüklemi birinci kısımda eksiltilmiş durumdadır. 106’da ise eksiltelen unsur olan *buldı* yüklemi cümledeki ilk kısımda yer alırken ikinci kısımda eksiltilmiştir. 107’de *bulsın* yüklemi ve 108’de *iter* yüklemi cümledeki birinci kısımda eksiltilmiştir. 109’da ise birden çok unsurun eksiltildiği görülmektedir. Cümledeki birinci kısımda yer alan *Tunuynu* nesnesinin ikinci ve üçüncü kısımlarda eksiltildiği görülmektedir.

105. 8759. *Agaç — cirniŋ (...), kiyim irniŋ zinneti.*

“Ağaç yerin, giysi erin ziyneti.”

106. 9030. *Bastım — kiyiz buldı, kiyirdim — kiyiz itik (...).*

“Bastırdım, keçe oldu; gerdim, keçe çizme.”

107. 8837. *Ūske — kiyimligiŋ (...), tamakka — tuyımlığıŋ bulsın.*

“Üstüne giyimliğin, boğazına doyumlüğün olsun.”

108. 8829. *Yaman kiyim yeş kızni ebidey (...), ebinı peridey iter.*

“Kötü giysi genç kızını nine gibi, nineyi cadı gibi yapar.”

109. 8933. *Tunuynu birinçi yılını üzŋ kiy, (...) ikınçı yılını ulıŋa bir, (...) üçinçı yılını düşmanıŋa bir.*

“Kabanını birinci yıl kendin giy, ikinci yıl oğluna ver, üçüncü yıl düşmanına ver.”

110, 111, 112 numaralı örneklerde paralel cümledeki iki kısımda da eksiltim olduğu görülmektedir. Eksiltelen unsurların hepsi cümledeki yüklem görevindeki sözcüklerdir. Fakat eksiltelen sözcüğün ne olduğu bilinmemektedir. Örneklem alanında üç atasözünde rastlanan bu tip iki kısımda da eksiltim olan atasözlerinden ikisinin (111 ve 112) *bilen* edatıyla kurulduğu dikkat çekmektedir.

110. 8871. *Tişikke — tıgın (...), yırtıkka — yamaw (...).*

“Delige tıkaç, yırtığa yama.”

111. 8776. *Karaltı — tübe bilen (...), edem — kiyim bilen (...).*

“Bina çatıyla, insan giyimle.”

112. 8763. *At — may bilen (...), kışi — kiyim bilen (...).*

“At yağıyla, insan giysisiyle.”

111 ve 112’de görülen iki kısmın da eksilteli olması durumu Özbek Türkçesi (Ö 1-2-3), Kırgız Türkçesi (Kg 1-2-3) ve Kazak Türkçesi (Kzk 1-2-3) atasözlerinde de görülmüştür:

(Ö1) *Birâvlân âmâç bilan, yettâvlân çömiç bilan.*

(Ö2) *Daraht - ildizi bilan, âdam - döstlari bilan.*

(Ö3) *Teñ - teñi bilan, tezak - qâpi bilan.*

(Kg1) *Caş-küçü menen, karı-keñeşi menen.*

(Kg2) *Cakşı kız kılığı menen, cakşı iyne uçugu menen.*

(Kg3) *Kız kılığı menen, kımız sıylığı menen.*

(Kzk1) *Biliksiz biyik bolsa dâwletimen, bilikti biyigirek säwletimen.*

(Kzk2) *Bardıñ isi pârmenmenen, joqtıñ isi dârmenmen.*

(Kzk3) *Kelin ayağı menen, şopan tayağı menen.*

Eş veya Zıt Anlam ile (Semantik) Paralellik

Semantik paralelliğe 79 adet paralel atasözünden dokuzunda rastlanmıştır. Bu atasözlerinin hepsinde zıt anlam ile paralel olma durumu söz konusudur. Eş anlam ile paralelliğe hiçbir atasözünde rastlanmamıştır. Verilen örnekler başka paralellik tiplerini de barındırabilir fakat atasözleri bu başlık altında yalnızca semantik paralellik bağlamında ele alınmış ve bu özellikleri öne çıkarılmıştır. Atasözünün iki ayrı kısmında birbiriyle zıt anlam ilişkisi içerisinde olup semantik paralellik kuran unsurlar altı çizilerek belirtilmiştir. 113’te *bar* ve *yuk*, 114’te *karşı al-* ve *uzat-*, 115’te *kışlık* ve *ceynik*, 116’da *Püñte* ve *şapşak*, 117’de *iskı* ve *yaña* sözcükleri zıt anlam ilişkisinde olup bu atasözlerini paralel hale getirmiştir.

113. 8772. *Yüzüğü barda Süleyman, yüzüğü yukta sümeygen.*
“Yüzüğü varken Süleyman, yüzüğü yokken pes etmiş.”
114. 8793. *Kiyimne karap karşı alalar, akılına karap üzatalar.*
“Giyimine bakıp karşılarlar, aklına bakıp uğurlarlar.”
115. 8803. *Kışlık kiyimni tiktirgençi büz kite, ceynikin tiktirgençi büz tūta.*
“Kışlık diktirene kadar buzlar erir, yazlık diktirene kadar buz tutar.”
116. 8808. *Pūhte kiygen — matur kişī, şapsak kiygen — şapsak kişī.*
“Temiz giyen güzel insan, kirli giyen pasaklı insan.”
117. 8863. *İskī kiyimni baplaganı — yaña kiyimni saklaganı.*
“Eski giysi için vereceğin kıymet yeni giysiyi muhafaza etmektir.”

Ters Yerleştirme ile Paralellik

Pekiştirilmiş paralellığın bu bölümünde paralel cümlelerin ilk kısmındaki sözcüklerin cümlelerin ikinci kısmında tersine sıralandığı görülmektedir. 118’de cümlelerin ilk kısmında *kişī+kiyim* şeklinde sıralanan sözcükler cümlelerin ikinci kısmında *kiyim+kişī* şeklinde ilk cümlelerin tam tersi bir yerleşim sergilemektedir. (78)’de de ilk kısımdaki *sin+hizmet* sözcük sıralanışı ikinci kısımda ilk kısmın tersine *hizmet+sin* şeklindedir.

118. 8783. *Kişini kiyim kürkemlemiy, kiyimni kişī kürkemliy.*
A B B A
“Giysi insanı güzelleştirmez, insan giysiyi güzelleştirir.”
119. 8789. *(Sin) Kiyimge hizmet itme, kiyim siña hizmet itsin.*
A B B A
“Sen giysiye hizmet etme, giysi sana hizmet etsin.”

2.8.2 Eksiltim

Korkmaz eksiltimi bir kelime grubunda ya da cümlede bazı öğelerin, anlatımda kolaylık sağlanması amacıyla atılması olarak açıklar. Bu dil olayında cümledeki bazı kelimeler atılmasına rağmen anlamsal ve yapısal bütünlük bozulmamaktadır (2003: 81). Eksiltim iletişimde zamandan tasarruf etmeyi, dilde en az çaba yasasına uymayı, tekrardan kaçınarak anlatımın akıcı olmasını sağlar (Üstünova 1999: 94). Atasözlerinde eksiltim ise cümleyi kısaltarak daha akılda kalıcı hale getirir. Yani eksiltimin atasözlerinin akılda kalıcı olarak yüzyılca yaşayabilmelerini sağlayan unsurlardan biri olduğu söylenebilir. Atasözleri bağlamında eksiltim ise iki cümleden oluşan bir atasözünün birinci bölümünde geçen bir ögenin ikinci bölümde düşürülmesidir. Burada amaç ilk cümlede söylenen ögenin ikinci bölümde dilsel ve kültürel olarak söylenmeye gerek olmayacak kadar açık olduğunu vurgulamaktır (Mac Coinnigh 2014: 124). Eksiltim bağlaçsız paralelliğin olduğu cümlelerde bulunur. Cümlede çeşitli öğeler eksiltilebilir; örneğin özne, nesne, dolaylı tümleş ve ekler eksiltmeye konu olabilir. Ayrıca bir atasözünde birden fazla ögenin eksiltildiği görülebilir. Tatar Türkçesi giyim kuşam konulu atasözlerinden 18’inde eksiltim tespit edilmiştir.

4.8.2.1 Özne Eksiltimi

Tezin örneklem alanındaki öznesi eksiltili cümle örneklerinden 120’de, ilk cümlede görünen *İne* öznesi ikinci cümlede de öznesi olmasına rağmen eksiltilmiştir. Buna benzer şekilde 121’de *yaman kiyim* öznesinin, 122’de de *tun* öznesinin ikinci cümlede eksiltildiği görülmektedir. Eksiltilen unsurların yerleri [...] ile belirtilmiştir.

120. 8716. *İne üzi yalangaç — [...] bötın dönyanı kiyındire.*

“İğnenin kendisi çıplaktır ama bütün dünyayı giyindirir.”

121. 8829. *Yaman kiyim yeş kızını ebidey, [...] ebinı peridey iter.*

“Kötü giysi genç kızını nine gibi, nineyi cadı gibi yapar.”

122. 8929. *Tun maturlıkka tüğil, [...] cılılıkka.*

“Kaban güzel görünmek için değil, ısınmak içindir.”

4.8.2.2 Yükleme Eksiltimi

Tezin örneklem alanındaki yüklemi eksilti atasözü örneklerinden 123’te ikinci cümlede geçen ve yüklem bir parçası olan *zinneti* sözcüğü, ilk cümlede eksiltiştir. 124’te de buna benzer şekilde *bulsın* yüklemi ikinci cümlede yer alırken ilk cümlede bulunmamaktadır. 125’te yüklem olan *buldı* sözcüğü ilk cümlede yer alırken ikinci cümlede yer almamaktadır. Eksiltiilmiş olan yüklemelerin yerleri [...] ile belirtilmiştir.

123. 8759. *Ağaç — cırnıñ [...], kiyim irniñ zinneti.*

“Ağaç yerin, giysi erin zineti.”

124. 8836. *Üske — kiyimligiñ [...], tamakka — tuyımlığıñ bulsın.*

“Üstüne giyimliğin, boğazına doyumluğun olsun.”

125. 9030. *Bastım — kiyiz buldı, kiyirdim — kiyiz itik [...].*

“Bastırdım, keçe oldu; gerdim, keçe çizme.”

4.8.2.3 Dolaylı Tümeleş Eksiltimi

Dolaylı tümeleş eksiltiminin Tatar Türkçesi atasözlerindeki örneği olan 126’da, cümlede dolaylı tümeleş görevindeki *kindirden* sözcüğü ilk cümlede görünürken, ikinci cümlede eksiltiştir.

126. 8692. *Kindirden kindir de bula, kindıraş ta bula.*

“Kendir bitkisinden kendir kumaşı da olur, kenevir tohumu da olur.”

4.8.2.4 Nesne Eksiltimi

Tezin örneklem alanında görülen nesne eksiltimi örneklerinden 127’de ilk cümlede nesne konumunda olan *yırtıknı* sözcüğü ikinci cümlede de nesnesi olmasına rağmen tekrardan kaçınmak için eksiltiştir. 128’de ise cümlede nesnesi olan *tunıymı* sözcüğü ilk cümlede görünürken ikinci ve üçüncü cümlede eksiltiştir.

127. 8860. *Yırtıknu yapsañ da kürine, yamasañ da biline.*

“Yırtığını kapatsan da görünür, yamasan da bilinir.”

128. 8933. *Tuniñnu bürinçi yılnu üziñ kiy, ikünçi yılnu ulıña bir, üçünçi yılnu döşmanıña bir.*

“Kabanımı birinci yıl kendin giy, ikinci yıl oğluna ver, üçüncü yıl düşmanına ver.”

4.8.2.5 Ek Eksiltimi

Çalışmanın örneklem alanını oluşturan giyim-kuşam konulu Tatar Türkçesi atasözlerinde ek eksiltimine rastlanmamıştır.

4.8.2.6 Birden Fazla Ögenin Eksiltimi

129. örnekteki atasözü daha önce “Nesne eksiltimi” bölümünde ele alınmış olmakla birlikte, birden fazla ögenin eksiltimi kategorisi için de örnek teşkil etmektedir. Bu atasözünün nesnesi olan *tuniñnu* sözcüğü ilk cümlede görünürken, ikinci ve üçüncü cümlelerde eksiltiştir. 130’da *yaman kiyim* öznesinin ikinci cümlede, *iter* yüklemine de ilk cümlede eksiltildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu atasözünde de birden fazla öge eksiltimi olduğu söylenebilir.

129. 8933. *Tuniñnu bürinçi yılnu üziñ kiy, ikünçi yılnu ulıña bir, üçünçi yılnu döşmanıña bir.*

“Kabanımı birinci yıl kendin giy, ikinci yıl oğluna ver, üçüncü yıl düşmanına ver.”

130. 8829. *Yaman kiyim yeş kıznu ebidey, ebinı peridey iter.*

“Kötü giysi genç kızını nine gibi, nineyi cadı gibi yapar.”

3. TRANSKRİPSİYON, AKTARMA VE İNCELEME DÖKÜMÜ

Transkripsiyon, aktarma ve inceleme dökümüne geçmeden önce Tatar atasözlerinde bulunup Türkiye Türkçesinde paralel biçimi olmayan sözcükler hakkında bilgi vermek istiyoruz. Aşağıda ayrıntılarını paylaşacağımız Tatarca sözcükleri transkripsiyon ve aktarma yaparken olduğu gibi tutarak italik biçimde vermeyi uygun gördük. Ancak bu durumda bu sözcüklerin hangi nesneye tekabül ettiğini okurun anlayabilmesi için aşağıda söz konusu sözcükleri kısaca açıklayacağız.

bişmet: Tatar ve bazı diğer Türk halklarında pamuk ile sık dikişle dikilen kışlık üst giyimi (TTAS I: 171).

cilen: İçine pamuk koyulmayan (dolgusuz), genişçe dikilen, eski zamanlarda kullanılmış milli üst giysisi (şimdiki paltoya biraz benzer) (TTAS III: 773).

çabata: Ağaç kabuklarından veyakayış gibi şeylerden örülerek yapılan bir ayakkabı çeşidi, çarık (Öner 2009: 59).

çikmen: Eski zamanlarda genellikle çiftçiler tarafından giyilen, kalın çuhadan dikilen üst giysisi (TTAS III: 427).⁵

çulpi: Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul (Öner 2009 :69).

kıptır tun: Kaba, eskimiş deriden dikilen giysi (TTAS II: 223).

kırma bürük: Kısa, silindirik biçimli, yassı tepeli, kulağı örten bölümleri olmayan bir börk çeşidi (TTAS II: 227).

tolp: Kıyafetin üstüne giyilen, büyük yakalı, uzun ve geniş giysi (TTAS III: 114).

⁵ Bu sözcüğün Türkiye Türkçesindeki fonetik formu *cepken* (Usmanova 2011: 16-17) ise de cepken giysisinin *çikmenden* daha farklı olması sebebiyle bu sözcüğü “cepken” olarak çevirmeyi tercih etmedik.

Transkripsiyon	Aktarma
8666. Arkawın atsañ, buyım alırsıñ.	Argaçın atsan, arışımı alırsın.
<p>6 Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8667. Asıl azmas, atlas tuzmas.	Asıl insan bozulmaz, atlas kumaş eskimez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzlu eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle</p>	
8668. Asıl asıl bulmıy, bez asıl bulmas.	İpek ipek olmadıkça, bez ipek olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle</p>	

6 Y.T.G.: Yüklem türüne göre
Y.Y.G.: Yüklem yerine göre
A.G.: Anlamına göre
Y.G.: Yapısına göre
K.G.: Kullanımına göre
İ.G.: İşlevine göre
Ç.D.G.: Çatı durumuna göre
P.E.A.: Paralellik ve eksiltim açısından

<p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8669. Atlas kiysen, büziñ ünıtma.	Atlas da giysen bezini unutma.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8670. Atlas suwga batmas.	Atlas suya batmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8671. Atlas tun bazarında kıymmet üter.	Atlas, kaban pazarında para eder.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p>	

P.E.A.: -	
8672. Bik katı suzsaj, cïp te ũzïle.	Çok fazla çekersen ip de kopar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: - K.G.: girişik-birleşik cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8673. Buyıña karap kiyım kis.	Boyuna göre kıyafet dik.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -	
8674. Büz — külmek bulır, süz — imgek bulır.	Bez, gömlek olur; söz, başına bela olur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8675. Büzçï bïlgenïn tukıy, mulla bïlgenïn ukıy.	Terzi bildiğini dokur, molla bildiğini okur.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle</p>	
8676. Büzçï bilbawga yalçımas.	Terzi kemere güvenmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: - K.G.: basit cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8677. Yıfek yümşak — kılıç kısmiy.	İpek yumuşaktır, kılıç kesmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8678. Yıfekñi utka yakın kuyarga yaramıy.	İpeği ateşe yakın koymaya gelmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8679. İynesiz ⁷ tırıp bula, İnesiz tırıp bulmıy.	Annesiz olur, iğnesiz olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8680. İskİ bızden kumaş çıkmıy.	Eski bezden kumaş çıkmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8681. Yümgaknıı uçı bula.	Yumağın ucu olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p>	

⁷ Mehmütov MHE’de (s. 261) bu atasözündeki *iyne* sözcüğü için dipnot olarak anne anlamını vermektedir.

<p>İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8682. Kabası kayda, ürçığı şunda.	Çıkırığı neredeyse, ağırşığı oradadır.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle</p>	
8683. Kayda niçke, şunnan ũzile.	Neresi inceyse oradan kopar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8684. Kapçık tuzsa yugıç bula, yifek tuzsa yugıçka da yaramıy.	Çuval eskiyince yer bezi olur, ipek eskiyince yer silmeye bile yaramaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	

8685. Kara tula yugan sayın karala, ak tula yugan sayın agara.	Kara dokuma yıkadıkça kararır, ak dokuma yıkadıkça ağarır.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8686. Kişige karap kiyim kısmiyler.	Kişiye göre kıyafet dikmezler.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8687. Kiyiz ceygen — bir püçmagına üzi utırır.	Keçe seren bir köşesine kendi oturur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8688. Kiyim kisseñ, kiñ kis — kise-kise tarayır.	Kıyafet dikersen geniş dik, kese kese daralır.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: eksiltimli cümle</p>	
8689. Kiyim kiyeş, kamka kiy: içi tuzmıy tışı uşmas.	Giyeceksen Çin ipeği giy, içi eskimez dışı solmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8690. Kilgen cirī kilep cībīdey, kilmegen cirī kilī sabıday.	Geldiği yer çile ipi gibi, gelmediği yer havan tokmağı gibi.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8691. Kindir stanı kiyindire, çüplemī küznī süyindire.	Kendir makinesi giyindirir, süslü dokuma göze hoş gelir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8692. Kindirden kindir de bula, kindıraş ta bula.	Kendir bitkisinden kendir kumaşı da olur, kenevir tohumu da olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: eksilteli cümle</p>	
8693. Kirekmegen kiyirgi irtege kiregir.	Bugün gerekmeyen kasnak yarın gerekir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8694. Kişte artında çip çirmes.	Raf arkasında ip çürümez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8695. Kul tükkenin buy yükler.	Elin diktiğini boy yüklenir.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: -	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8696. Kulıñ bñlen tukıgannı iñiñ bñlen küterñsñ.	Elinle dokuduğunu annen ile kaldırırısın.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: -	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8697. Kısa çip, urawga citse de, beylewge citmes.	Kısa ip sarmaya yetse de, bağlamaya yetmez.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: eksilteli cümle	

8698. Naçar pŭstawga yŭn iyere.	Kötü çuhanın ardından yŭn gelir.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8699. Niçke řlegennĭ kŭtŭwĭ űzak.	İnce eğirmenin beklemesi uzun sürer.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8700. Niçık kisseŋ, űlay tĭgersĭŋ.	Nasıl kesersen öyle dikersin.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8701. Sŭtĭp tĭkken nk tŭrr.	Söküp diktiğın sağlam olur.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8702. Tığım tığü duga büğü tügıl.	Dikiş dikmek boyunduruk bükme (kadar zor) değil.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>tügıl</i> sözcüğü ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-</p>	
8703. Tığınçı üzine tıkmes.	Terzi kendine dikmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>-mA</i> olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8704. Tığüçü büza, ütük tüzete.	Terzi bozar, ütü düzeltir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8705. Tığuçının tunı yırtık, baltaçının üyi tişik.	Terzinin kabanı yırtık, dülgerin evi delik.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>Ç.D.G.: yargı cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8706. Tığuçının tüymesı bulmas.	Terzinin düğmesi olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8707. Tikkenni sütersiñ, kiskenni nişlersiñ.	Diktiğini sökersin, kestiğini ne yaparsın.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: soru cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8708. Tukmağın kayda, sukmağın şunda.	Tokmağın neredeyse, yolun oradadır.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8709. Tüýin bir kul bilen beülenmiy de, bir kul bilen çışilmiy de.	Düğüm bir elle de bağlanmıyor bir elle de çözölmüyor.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: edilgen cümle	
P.E.A.: eksiltimli cümle	
8710. Tüýinnı kul bilen çışip bulsa, tişni hüdka ciberme.	Düğüm elle çözölüyorsa, dişini kullanma.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: -	
İ.G.: emir cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:	

8711. Hlksiz kiŖiĖe kiyim tikkende cp uı uwalır, diy.	Karaktersiz kiŖiye giysi dikerken ipin ucu karıŖır, derler.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: karmaŖık-birleŖik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi .D.G.: etken cümle P.E.A.: -	
8712. İne kaya — cp Ŗunda.	İĞne neredeyse, ip oradadır.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi .D.G.: - P.E.A.: paralel cümle	
8713. İne, kikine bulsa da, nık ene.	İĞne küçücük olsa da sert batar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: giriŖik-birleŖik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi .D.G.: etken cümle P.E.A.: eksiltimli cümle	
8714. İne küzinnen dye tmiy.	İĞne deliğinden deve geçmez.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8715. İne küzinnen sınar.	İğne, deliğinden kırılır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8716. İne üzi yalangaç — bütün dünyanı kiyindire.	İğnenin kendisi çıplaktır ama, bütün dünyayı giyindirir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: eksiltimli cümle</p>	
8717. İneden kurkıp lüm yütma.	İğneden korkup demir kazık yutma.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8718. İneden ine tuwa, şüşliden şüşli tuwa.	İğneden iğne doğar, tığdan tığ doğar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8719. İneni katıktan tütüp bulmıy.	İğneni yoğurttan çıkaramazsın.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8720. İneni üçlü yağı bilen birmiyler.	İğneyi sivri tarafıyla vermezler.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8721. İnesiz cüy bulmas, tirisiz yün bulmas.	İğnesiz dikiş olmaz, derisiz yün olmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8722. Üzi çiraknıñ cıbı çirak.	Kendi sağlam olanın ipi sağlam olur.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: -	
P.E.A.:-	
8723. Cıp niçke cirden üzilır.	İp ince yerinden kopar.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

8724. Cıp uçsız bulmıy.	İp uçsuz olmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8725. Cıp cıgerle, kindir suk, şunnan başka nerse yuk.	İp eğir, kendir doku, bundan başka bir şey yok.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (yuk sözcüğü ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-	
8726. Cıpnı cıysaŋ, arkan bula.	İpi (birbirine dolayarak) toplarsan urgan olur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8727. Cidı kat ülçe, bır kat kis.	Yedi kere ölç, bir kere kes.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8728. Cıtın kindır ay yaktısında agara, imiş.	Pamuklu kendır ay ışığında ağarırımış.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8729. Cüyçı cüyın cüylegende küyçı küyın küyler.	Terzi dikiş dikerken türkücü türküsünü söyler.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8730. Cüyçiden cıp sürama, timırçiden timır sürama.	Terziden ip demirciden demir isteme.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8758. Ağaç kürkî — yafrak, edem kürkî — çüprek.	Ağacın güzelliği yaprak, insanın güzelliği gömlek.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8759. Ağaç — cırnıñ, kiyim ırnıñ zineti.	Ağaç yerin, giysi erin ziyneti.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel ve eksilteli cümle</p>	
8760. Ak kiyim kîr tütmiy.	Beyaz giysi kir tutmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8761. Alka, nihetli kıymmet bulsa da, kûlak beyesi türmy.	Küpe ne kadar pahalı olsa da kulağın değeri artmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8762. Altın sırğa kûlaknı uyar, altın itik ayaknı uyar.	Altın küpe kulağı oyar, altın çizme ayağı oyar.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8763. At — may bilen, kişî — kiyim bilen.	At yağıyla, insan giysisiyle.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: -	
P.E.A.: paralel cümle	

8764. Aşagan kürinmiy, kiygen kürine.	Yediğin (yenen) görünmez, giydiğin (giyilen) görünür.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8765. Baldak barmakka küre.	Yüzük parmağa göre.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8766. Baldaknı atsız barmak kiye.	Yüzüğü adsız parmak giyer.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8767. Bir bürtik gerebeden muyınsa bulmıy.	Bir tane kehribardan gerdanlık olmaz.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8768. Bizengen bit — bizək, bizene bilmeseŋ — tizek.	Bezenmiş yüz süstür, bezenemezsen tezektir.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8769. Bizenü bilen ğine yemsiz çiber bulmy.	Sadece süslenmeyle çirkin güzel olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8770. Bik bizengen — bizdirgen.	Çok süslenen, bezdirirmiş.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8771. Bik çişilseñ, suwık tiyer.	Çok açılıp saçılırsan soğuk alırsın.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8772. Yüzüğü barda Süleyman, yüzüğü yukta sümeygen.	Yüzüğü varken Süleyman, yüzüğü yokken pes etmiş.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8773. Yüzük kaşı zur bulmıy.	Yüzüğün taşı büyük olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8774. Yüzük kimniş kulında bulsa, şul Süleyman.	Yüzük kimin elindeyse Süleyman odur.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
8775. Kazanına küre uçağı, biline küre kuşağı.	Kazanına göre ocağı, beline göre kuşağı.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: devrik cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümle	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.: paralel cümle	
8776. Karaltı — tübe bilen, edem — kiyim bilen.	Bina çatıyla, insan giyimle.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:	
P.E.A.: paralel cümle	

8777. Kat-kat kiygen katıp ülgen.	Kat kat giyen nefessiz kalıp ölmüş.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8778. Kirlenmeslik ak bulmas, sürinmeslik at bulmas.	Kirlenmeyen bir beyaz olmaz, sürülmeyen bir at olmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8779. Kırni yugan sayın kırı çıga.	Kiri yıkadıkça kiri çıkar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8780. Kişi bilen ortak kiyim kiyme.	Kimseyle ortak giysi giyme.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8781. Kişî kiyimî kırçen, kişî atı tirçen.	İnsanın giysisi kirlenmeye insanın atı terlemeye yatkındır.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8782. Kişî kiyimî kiçke kader.	İnsan giysisi akşama kadar.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8783. Kişinî kiyim kürkemlemiy, kiyimnî kişî kürkemliy.	Giysi insanı güzelleştirmez, insan giysiyi güzelleştirir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8784. Kiyilmegen kiyim tuzmıy.	Giyilmeyen giysi eskimez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8785. Kiyim kimnikı bulsa, kisesindegi nerse de anıkı.	Giysi kiminse cebindeki nesne de onun.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8786. Kiyim, kişini bizese de, güzel itmes.	Giysi insanı süslese de güzel yapmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8787. Kiyim matur ite, at batır ite.	Giysi güzelleştirir, at yiğitleştirir.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8788. Kiyim tuzsın, ten tüzsün.	Giyim eskisin, beden dayansın.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: emir cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8789. Kiyimge hizmet itme, kiyim siña hizmet itsın.	Sen giysiye hizmet etme, giysi sana hizmet etsin.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı	
İ.G.: emir cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

8790. Kiyimī yaman — kişī artında tūrır.	Kıyafeti kötü olan insanların arkasında durur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8791. Kiyimī yamannı ĩt kabar.	Giysisi kötü olanı köpek ısırır.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8792. Kiyimīn kür de ĩelīn kür.	Giyimine bak halini anla.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8793. Kiyimīne karap karşı alalar, akılıña karap üzatalar.	Giyimine bakıp karşılarlar, aklına bakıp uğurlarlar.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8794. Kiyimnā kişisine karap kiseler.	Giysiyi sahibine bakıp dikerler.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8795. Kiyimnā kiyü bilen, kiyüden bigrek cıyıp kiyü bilen.	Giysi giymekten daha önemlisi, giysini düzenli tutmaktır.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8796. Kiyindirseñ, büken túbı de çiberlene.	Giyindirsens kütük kökü de güzelleşir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8797. Kiyindirseñ, kindir tayagı da kiyew bula.	Giyindirsen kendir sopası da damat olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8798. Kilbet — kiyimde.	Dış görünüş giysiyle olur.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8799. Kiymegenni kiyersin, kiyenner üstinren tüşmesin.	Giyilmeyeni giyersin, giydiklerin üstünden düşmesin.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8800. Kırık küyez — kiymî az.	Sözde süslünün giysisi azdır.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
8801. Kılengan kızıl kiyer, yarangan yeşil kiyer.	İş yapıyor gibi görünen kırmızı giyer, iş yapan yeşil giyer.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	
8802. Kırık yulbasar bîr yalangaçnı çışındire almıy.	Kırk harami bir çıplağı soyamaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: -	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

8803. Kışlık kıyımñ tiktirgençi büz kite, ceynikñ tiktirgençi büz tuta.	Kışlık diktirene kadar buzlar erir, yazlık diktirene kadar buz tutar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8804. Küyez tuñmas — kaltırar, şuyekleri şaltırar.	Süslü donmaz titrer, kemikleri zangırdar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: eksiltimli cümle	
8805. Küyezniñ artına kılı citmiy.	Süslünün eli arkasına (bile) gitmez.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8806. Küyezniñ kılı citmes, nazlınıñ işi bitmes.	Süslünün eli işe gitmez, nazlının işi bitmez.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle</p>	
8807. Pak kıyım kadir arttırır.	Temiz giysi kıymet arttırır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-</p>	
8808. Pūhte kıygen — matur kīŝī, ŝapŝak kıygen — ŝapŝak kīŝī.	Temiz kıyen güzel insan, kirlı kıyen pasaklı insan.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle</p>	
8809. Sabın kīrnī kurkıtır.	Sabun kırı korkutur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8810. Sabın kuwıgı tiz şartlıy.	Sabun köpüğü çabuk patlar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8811. Sabın, sarı bulsa da, ak yuwa.	Sabun sarı olsa da beyaz yıkar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8812. Su kiter, taş kalır; sürme kiter, kaş kalır.	Su gider taş kalır, sürme gider kaş kalır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

<p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8813. Tişik munçak cirde yatmas.	Delik boncuk yerde yatmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8814. Tuzgan bulsa da yuwgan bulsın.	Yıpranmış olsa da yıkanmış olsun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8815. Tuy ütkeç kına yakmıylar.	Düğün bittikten sonra kına yakmazlar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	

8816. Tenge ten sawlıgınnan da yaǵşırak kiyim yuk.	Bedene can sağlığından daha iyi giysi yoktur.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>yuk</i> sözcüğü ile) Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8817. Hetta yaǵşı küzgi de eybırniğ artın kürsetmiy.	İyi ayna bile bir şeyin ardını göstermez.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>-mA</i> olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8818. Çulpı çılıtıravı — meĥebbet tavışı.	<i>Çulpı</i> şingirtisi aşkın sesi.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.: paralel cümle	
8819. Ispay tuğmas — kaltırar, bürın astı yaltırar.	Güzel donmaz titrer, burnunun altı parıldar.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: eksiltimli cümle</p>	
8820. İspay yaltırar, içten kaltırar.	Güzel (dışından) parıldar, içinden titrer.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: eksiltimli cümle</p>	
8821. İş küninde kişiliğin kiygen yal küninde iş kiyimın kiyer.	İş gününde özel kıyafetlerini giyen, izin gününde iş kıyafetlerini giyer.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8822. Yuwa başlasan, kır balalıy.	Yıkamaya başlasan, kır çoğalır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8823. Yumıyça kır kitmes.	Yıkamadıkça kır gitmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8824. Yalangaç bilge — kayış baw.	Çıplak bele deri kemer. ⁸
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: -</p>	
8825. Yalangaç sudan tayçanmas.	Çıplak kişi sudan çekinmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p>	

⁸ Türkiye Türkçesindeki “Kel başa şimşir tarak” benzeri kalıpta bir atasözüdür.

<p>İ.G.: yargı cümlesi-</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8826. Yalangaçka üç uçak ta bir kiyimni alıştırma almy.	Çıplağa üç ev de bir giysiyi değiştirtemez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8827. Yalangaçka yağır ni!	Çıplağa yağmur ne ki!
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: ünlem cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8828. Yalangaçnıń tüşine bır kisek kindır kire.	Çıplağın rüyasına bir parça kendir girer.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	

8829. Yaman kiyim yeş kızını ebidey, ebinî peridey iter.	Kötü giysi genç kızını nine gibi, nineyi cadı gibi yapar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel ve eksilteli cümle	
8830. Yağşı sıynı kişige kuy, yağşı kiyimni üzij kiy.	İyi ikramı misafire yap, iyi giysiyi kendin giy.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8831. Eybîrni saklap kiysesñ, kün de yaña eybîr kiyersñ.	Bir şeyi muhafaza ederek giyersen, her gün yeni bir şey giyersin.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -	
8832. Üyñde salam aşasañ da, tışka çikkanda fasünñni yugaltma.	Evinde saman yesen de, dışarı çıktığında modaya uymayı elden bırakma.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8833. Üylig̈i yuk kişilig̈in kiyer, kişilig̈i yuk kişinik̈in kiyer.	Evde giyeceği olmayan dışarlığını giyer, dışarlığı olmayan başkasının elbisesini giyer.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8834. Ürtine bilmiy ürtin̈gen — yat cirleri kürin̈gen.	Örtünmeyi bilmeyen örtünmüş, mahrem yerleri görünmüş.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8835. Üs — nur, tamak — gür.	Üst-baş ışık, boğaz (mec.) mezar.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8836. Üsکه kıygen kürıne, tamakka kitken kürınmıy.	Üste giyilen görünür, boğaza giden görünmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8837. Üsکه — kıyımliđıñ, tamakka — tuyımliđıñ bulsın.	Üstüne giyimliğin, boğazına doyumluğun olsun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel ve eksiltimli cümle</p>	
8838. Üzıñ kıyesı kıyımñı üzıñ sayla.	Kendi giyeceğin giysiyi kendin seç.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8839. Üziñ küytı bulgaç, küzgini ħurlama.	Kendin kötü olunca aynaya kızma.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: -	
İ.G.: emir cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8840. Üziñ nindi — küzgi şundi.	Sen nasılsan ayna da öyle gösterir.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: -	
P.E.A.: paralel cümle	
8841. Ütkende aşa, kilışkende kiy.	(Vakit) geçtiğinde ye, yakıştığında giy.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: emir cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: paralel cümle	

8850. Açkan yabar, yırtkan yamar.	Açan kapatır, yırtan yamar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8851. Birewniň iskişi — birewniň kışkısı.	Birinin eskisi, birinin/diğerinin kışlığı.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle	
8852. Birewniň yaņasınnan üziniň iskişi yahşı.	Kendi eskin, başkasının yenisinden iyidir.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8853. Yırtık zuraysa, yamawlık citmes.	Yırtık büyürse yama yetmez.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: Kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8854. Yırtık kıyımñi cil tabar.	Yırtık giysiyi yel bulur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8855. Yırtık kıyımñiñ yamarlığı kalmasa, üzi yamawga kiter.	Yırtık giysinın yamanacak hali kalmasa, kendi yama olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8856. Yırtık sütikten küler, tişik ikisinnen de küler.	Yırtık söküğe güler, delik ikisine de güler.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8857. Yırtık tişikni tikşire, e üzın kım tikşire.	Yırtık deliğe göz kulak olur, peki ona kim göz kulak olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: soru cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8858. Yırtık tişikten küler.	Yırtık deliğe güler.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8859. Yırtık yamawsız bulmas.	Yırtık yamasız olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: -	
8860. Yırtıkını yapsan da kürüne, yamasan da biline.	Yırtığını kapatsan da görünür, yamasan da bilinir.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: eksiltimli cümle	
8861. Zur yırtıkını belekey yamaw kaplamıy.	Büyük yırtığı küçük yama kapatmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8862. İski kiyim yamawsız bulmas.	Eski giysi yamasız olmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

8863. İskî kiyîmni baplaganıñ — yaña kiyîmnî saklaganıñ.	Eski giysi için vereceğın kıymet yeni giysiyi muhafaza etmektir.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8864. İskî kiyîmnîñ cılısı yuk.	Eski giysi ısıtmaz.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>yuk</i> sözcüğü ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8865. İskî yamagan sayın yırtıla.	Eski yamadıkça yırtılır.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-	
8866. İskîñi iplep kiy.	Eskiye onarıp giy.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8867. İskĩnĩ küpmĩ yamasañ da — iski.	Eskiyi ne kadar yamasan da eski.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-</p>	
8868. İskĩñ barda itegĩñĩ yap.	Eskin varken elbisenin eteklerini kapat.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8869. Kızarıp tenim kürĩngençi alarıp yamavı kürĩnsĩn.	Kızarıp tenim görüneceğine, alacalanıp yaması görünsün.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8870. Tişik tügıl cirge yamaw salmıylar.	Delik olmayan yere yama yapılmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8871. Tişikke — tıgın, yırtıkka — yamaw.	Delige tıkaç, yırtığa yama.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8872. Yalasañ tuyarsıñ, yamasañ kiyersıñ.	Yalasan doyersın, yamasan giyersin.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

<p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8873. Yamavı tabılmas kiyimni kiyme.	Yaması bulunmaz giysiyi giyme.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8874. Yamasan yağa bula.	Yamarsan yeni olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8875. Yamawga kalsa, yamanga kalır.	Yamanacak duruma gelirse, kötü bir hale gelir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	

8876. Yamawlı kiygen yarlı bulmıy.	Yamalı giysi giymekle yoksul olunmuyor.
Y.T.G.: fiill cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik- birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8877. Yamawlı kiyim cılı bula.	Yamalı giysi sıcak tutar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8878. Yaña bulıp tansık tügil, iskī bulıp kapçık tügil.	Yeni olup da bulunmaz Hint kumaşı değil, eski olup da çuval değil.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>tügil</i> sözcüğü ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.: paralel cümle	
8879. Yaña kiyim buldı dip, iskīnī ħur kürme.	Yeni giysin oldu diye, eskini hor görme.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: iç içe birleşik cümle K.G.: - İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8880. Her yırtıkka yamaw bar, her sütükke siltaw bar.	Her yırtığa yama var, her söküğe bahane var.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.: paralel cümle</p>	
8881. Cüyı küpnñ küyi küp.	Dikişi çok olanın türküsü çok olur.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-</p>	
8882. Cüysiz yamaw bulmas.	Dikişsiz yama olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8886. Asıl tÿyme zur bulmıy, anı takkan ħur bulmıy.	Güzel düğme büyük olmaz, onu takan mahcup olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8887. At yahşısı — ala ayak, tun yahşısı — tÿlkı ayak.	Atın iyisi ala ayak, kabanın iyisi tilki ayak.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8888. Açlıktan zapas ünı bulsın, salkınnan zapas tunı bulsın.	Açlığa karşı yedek unun olsun, soğuşa karşı yedek kabanın olsun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p>	

<p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8889. Ayaz künge karama, yapançarıyı ala çık.	Güneşli güne bakma, şalını alıp çık.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8890. Bakasız kül bulmas, yakasız tun bulmas.	Kurbağasız göl olmaz, yakasız kaban olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8891. Bir tiriden tun tığilmiy.	Bir posttan kaban dikilmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	

8892. Birewlerniň iki tun, birewlerniň iti tun.	Birilerinde iki kaban, birilerinin eti kaban.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle	
8893. Bitke açu itip tunnı utka yakma.	Bite kızıp kabanı ateşe verme.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8894. Bişmet kiygen bişni bilse, tun kiygen tugızni bilir.	<i>Bişmet</i> giyen beşini biliyorsa, kaban giyen dokuzunu bilir.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8895. Yırtık külmekni nikader cüyleseň de izi kala.	Yırtık gömleği ne kadar diksen de izi kalır.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8896. Yırtık tunnan iyer çıgar.	Yırtık kabandan eyer olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
8897. İki tirek bir tüpte, altmış tūyme bir cinte.	İki kavak bir kökte, altmış düğme bir yende.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.: paralel cümle</p>	
8898. İskı tun it ūrse de yırtıla.	Eski kaban it ūrüse de yırtılır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: edilgen cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8899. İteğini cıymasañ, ayagına uralır.	Eteğini toplamazsan ayağına dolanır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8900. İtek kisip ciñ yalgama.	Etek kesip kol ekleme.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8901. İtek, kırıkşañ, ciñ bulır.	Etek, kırpsan yen olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: -</p> <p>K.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8902. İyesine küre çikmeni.	Sahibine göre <i>çikmeni</i> .
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: devrik cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
8903. Kiygen ıştannı kım küre, küşegeni il küre.	Giydiğin donu kim görür, yeleşini herkes görür.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.: bağımsız sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.: eksiltimli cümle	
8904. Kindir külmekke tuygan yalangaç tügöl.	Kendir gömlekten sıkılan çıplak değildir.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumsuz cümle (<i>tügöl</i> sözcüğü ile)	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: -	
P.E.A.:-	

8905. Kise say — kul kiska.	Cep sıg, kol kisa.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle	
8906. Kise tûbî maya.	Cebin dibi kumbara.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8907. Kiseñ takır —süzün bakır.	Cebin tamtakır, sözün bakır.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: P.E.A.: paralel cümle	
8908. Kiten külmeñ kiştede, kindir külmeñ kirtede.	Keten gömleñ rafta, kendir gömleñ çitte.

<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle</p>	
8909. Kiş kiskan tun tuzmıy.	Geniş dikilen kaban eskimez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8910. Kiş bilen kiskan tun tar bulmıy.	Danışılarak dikilen kaban dar olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8911. Kuyındagı — yuldagı, kisedegı — kuldagı.	Koynundaki yoldaki, cebindeki eldeki.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8912. Kuyunnan tügİLse — kuniçka.	Koynundan dökülse koncuna.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8913. Kupay tunı it ũrse de yırtılır, imiş.	Kendini beğenmişin kabanı it ũrüse de yırtılırmış.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8914. Kırık kat çabadan bİr kıptır tun artık.	Kırık kat çabadan bir <i>kıptır tun</i> evladır.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
8915. Kırık katlı çikmeniñ bulgançı kırık tükli tunıñ bulsın.	Kırık katlı <i>çikmenin</i> olacağına, kırık tüylü kabanın olsun.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel cümle	
8916. Külmek-ıştannı üyde yugan yahşı.	Don-gömleği evde yıkamak makbuldür.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8917. Külmek içinde kişi bar.	Gömlek içinde insan var.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	

8918. Külmek yakası aldan kirlenir.	Gömlek yakası ön tarafından kirlenir.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8919. Külmeksizge çuklı baw kilişmiy.	Gömleği olmayana püsküllü kemer yakışmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8920. Kürük kiygen kürkem bulır.	Kürk giyen görkemli olur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8921. Küterip beylesen, etiy tunı da taman.	Kaldırıp bağlasan, babanın kabanı da tam olur.

<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-</p>	
8922. Tişiklî tÿyme cirde yatmıy.	Delikli düğme yerde kalmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8923. Tugız bürtiklî gine bulsa da, tun bulsın.	Sadece dokuz parçalı olsa da kaban olsun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8924. Tuzgan tun cil tütmas.	Eskiyen kaban rüzgârdan korumaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8925. Tun kadirin bilmegen utka cılınıp utırır.	Kabanın kıymetini bilmeyen ateşte ısınır.
<p>Y.T.G.: Fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8926. Tun kiygen tuŋgan, çikmen kiygen uŋgan.	Kaban giyen donmuş, <i>çikmen</i> giyen onmuş.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
8927. Tun kiydirgeç, tüngek te tuy küdası bulır.	Kaban giydirince, tümsek de (düğündeki) dünür olur.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8928. Tun kiymegen tun kiyse, kaga-kaga tuzdırır.	Kaban giymeyen kaban giyse gerine gerine eskidir.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8929. Tun maturlıkka tügıl, cılılıkka.	Kaban güzel görünmek için değil, ısınmak içindir.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.: eksiltimli cümle	
8930. Tun yugında çikmen de cılıta.	Kaban yokluğunda <i>çikmen</i> de ısıtır.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

8931. Tun cılısın iyese bılır.	Kabanın sıcaklığını (nasıl ısıttığını) sahibi bilir.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -	
8932. Tunı yuknuş küni yuk.	Kabanı olmayana gün yüzü yok.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (<i>yuk</i> sözcüğü ile) Y.G.: basit cümle K.G.: İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: P.E.A.: -	
8933. Tunuşnu birinçi yılını üzünş kiy, ikünçi yılını uluşa bir, üçünçi yılını düşmanına bir.	Kabanını birinci yıl kendin giy, ikinci yıl oğluna ver, üçüncü yıl düşmanına ver.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: paralel ve eksiltimli cümle	
8934. Tıuşta tunşan üyde tülüş salmıy utırgan.	Dışarıda donan evde <i>tolp</i> giymez.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8935. Tüymeden tevedey fayda yuk.	Düğmeden deve kadar fayda yok.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (yuk sözcüğü ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.:-</p>	
8936. Çikmen buyga karap kisile.	Çikmen boya göre dikilir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: edilgen cümle P.E.A.:-</p>	
8937. Çıbıklagan tun cılıga kile.	Dövülen kaban daha sıcak tutar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8938. Çıptadan çikmen tige almassın.	Hasırdan <i>çikmen</i> dikemezsin.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8939. İştanı bütün kişi tilegençe çügeliy.	Pantolonu sağlam olan istediği kadar çömelir.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8940. İştanı yuk ıçkırı bilen maktana.	Pantolonu olmayan kemeriyle övünür.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
8941. Yabınça kadiri yağırda bilinir.	Örtünün kıymeti yağmurda bilinir.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: edilgen cümle	
P.E.A.:-	
8942. Yakalı tun yamarga yahşı.	Yakalı kaban yamanmak için iyi.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: girişik-birleşik cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
8943. Yamawlı çikmen yağırda yahşı.	Yamalı çikmen yağmurda iyidir.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	

8944. Yawmagan yaňgırğa çikmen yabınma.	Yağmayan yağmura <i>çikmen</i> örtünme.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8945. Üz külmegij üz tenije yakın.	Kendi gömleğin kendi tenine yakın.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
8946. Üzine buy bulmagan üzgege ciñ bulmas.	Kendi boyuna olmayan başkasına yen olmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
8947. Citışken cidı cilen kiyer.	Büyüyen yedi <i>cilen</i> giyer.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8948. Herkim üz buyına karap tun pıçe.	Herkes kendi boyuna göre kaban biçer.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
8997. Baş küpmı üsse de, bürık üstın.	Baş ne kadar büyüse de, börk ondan üstündür.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-</p>	
8998. Baş üsse, bürık te üse.	Baş büyürse börk de büyür.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
8999. Başına kiygen bürkñ üstñe kiygenñnen yahşñ bulsın.	Başına giydiğñ börkñ, üstüne giydiğñden iyi olsun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9000. Başñññ bürıklñ yñrt, bürikññ kürıklñ yñrt.	Başññ börklü tut, börkñññ kürklü tut.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
9001. Bir bürikke ikñ baş sñymas.	Bir börke iki baş sñmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	
9002. BürİK kürİK üçİn ğİne tğİl, cılılık üçİn.	Börk sadece güzellik için değil, ısınmak içindir.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurall cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.: bağımlı sıralı cümle	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.: eksiltimli cümle	
9003. BürİK — edemge kürİK.	Börk, insana görk.
Y.T.G.: isim cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
9004. Bürİknİğ kürkİ tunnİğ gayıbın kaplıy.	Börkün güzelliği kabanın ayıbını örter.
Y.T.G.: fiil cümlesi	
Y.Y.G.: kurallı cümle	
A.G.: olumlu cümle	
Y.G.: basit cümle	
K.G.:-	
İ.G.: yargı cümlesi	
Ç.D.G.: etken cümle	
P.E.A.:-	

9005. Bürıklinîñ süzi bîr.	Börklünün sözü bir.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
9006. Bürıkçinîñ irki bar kaydan kûlak çığarsa.	Kulak nereden çıkarsa çıksın börkçünün onu kapatmaya gücü var.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: devrik cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
9007. Bürıkçinîñ yûmışı kürıkçığe tüşer.	Börkçünün işi kürkçüye düşer.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9008. Bürkine karama, bürık astın kara.	Börküne bakma, börkün altına bak.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9009. Kalfaknı kantarda kiyip bulmıy.	Kalpak aralık ayında giyilmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9010. Kızıl yawlık kızga kilîşe.	Kırmızı başörtü kıza yakışır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9011. Kıрма bürîk — baş kürkî, kûmiş yüzîk — kul kürkî.	<i>Kırma bürîk</i> baş güzelliği, gümüş yüzük el güzelliği.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
9012. Kınğır zamanga kırın bürık.	Çarpık zamana, eğri börk.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9013. Kınğır kalfaknı kiyü bilen.	Yamuk kalpak giymeyle (düzeler).
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9014. Kürıklınıñ başı bürıklı.	Güzelin başı börklüdür.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.:-	
P.E.A.:-	
9015. Paltü bilen çalma kilışmiy.	Paltoyla sarık birbirine uymaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9016. Taznıñ gayıbın bürigı kaplıy.	Kelin ayıbını börkü örter.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9017. Tar bürık başnı kısar.	Dar börk başı sıkar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	

9018. Tetiy bürık ĩlekmedı, betiy bürıknı min yaratmıym.	Güzel börk nasip olmadı, kuzu yününden börkü ise ben sevmem.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9019. Yaņa bürık bulganda, iskı bürık — çürmaga.	Yeni börk gelince, eski börk tavan arasına.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: P.E.A.: paralel cümle	
9020. Yaņa bürıkke ışanıp iskı bürıknı miçke yakma.	Yeni börke güvenip eski börkünü sobada yakma.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9021. Üz bürkım üz küzıme tüşe.	Kendi börküm kendi gözümün önüne düşer.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9028. Ayagında itig̃i barga bütin cir üsti kün.	Ayağında çizmesi olana bütün dünya günlük güneşlik.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9029. Ayagındagi itig̃iñ tar bulsa, dünyanıñ kiñliğinde ni fayda.	Ayağındaki çizmen darsa, dünyanın genişliğinden ne fayda!
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: ünlem cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9030. Bastım — kiyiz buldı, kiyirdim — kiyiz itik.	Bastırdım, keçe oldu; gerdim, keçe çizme.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.: paralel ve eksiltimli cümle</p>	
9031. Başmak altınan bulsa da, atı haman başmak bulur.	Başmak altından da olsa, adı her zaman başmaktır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9032. Başmak balçüksız bulmas, arpa kılçüksız bulmas.	Başmak balçüksız olmaz, arpa kılçüksız olmaz.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
9033. Başına tüşkeç, başmak tukırsıñ.	Başına gelince başmak dokursun.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9034. Başına tüşse, başmakçı bulırsın.	Başına gelirse kunduracı olursun.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9035. Biz kapçıkta yatmas.	Biz çuvalda durmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9036. Bir taşlagan çabatani yañadan kiymiylər.	Bir kere atılan çabatayı bir daha giymezler.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	

9037. Biyeley arkılı barmak yanama.	Eldivene güvenip parmak sallama.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9038. Biyeley üzi şapıldamıy.	Eldivenin kendisi (parmak) şıklatmaz.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9039. Bu çakta biyeley içinde barmak kıymıldatkannı da bileler.	Bu devirde eldiven içinde parmak kıymıldattığını bile bilirler.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9040. İki ayak bir kevişke sıymas.	İki ayak bir pabuca sığmaz.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
9041. İki şımar — bir kiyim.	İki çift, bir giysi.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: - P.E.A.: paralel cümle</p>	
9042. İki çabata bir kiyim, tileseñ kaysın kiyin.	İki çabata bir giyim, hangisi istersen giyin (giy).
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.: -</p>	
9043. İski kaluñıñ kadiri yuk.	Eski galoşun kıymeti yok.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (yuk sözcüğü ile)</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9044. İtiği tişikniğ çabatası tişik.	Çabatası deliğin çarığı delik.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9045. İtiği yaman türge çıga almıy, ciği yaman ađ içe almıy.	Çizmesi kötü olan başköşeye geçemez, (giysisinin) kolu kötü olan yemek yiyemez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
9046. İtik alsan — kuniçi kala, it alsan — burıçi kala.	Çizme alsan konçu kalır, et alsan borcu kalır.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.: bağımlı sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

<p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	
9047. İtik aşa ayak kuşıp bulmıy.	Çizme içinden iki ayak bir araya gelmez.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: -</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9048. İtik kiydım dip, çabatani çıkarıp taşlama.	Çizme giydim diye çabatani çıkarıp atma.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: karmaşık-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9049. İtikçinin itigi sütik, timircinin baltası kitik.	Çizmecinin çizmesi sökülük, demircinin baltası gedik.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.: bağımsız sıralı cümle</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: -</p> <p>P.E.A.: paralel cümle</p>	

9050. Katlap kiygen çabata nık bula.	Katlayarak giyilen <i>çabata</i> sağlam olur.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9051. Kürmiy kürgen kün itigın başına kiygen.	Görmemiş kişi deri çizmeyi başına giymiş.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9052. Kürmiy kürgen kün itigın kiyip ülgen.	Görmemiş kişi deri çizmeyi giyip ölmüş.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9053. Kürmiy kürgen çabatasın türge ülgen.	Görmemiş kişi <i>çabatasını</i> başköşeye asmış.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: - İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9054. Üyigijnı karap kiy: içinde çayan yatmasın.	Çorabını bakarak giy, içinde çıyan olmasın.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9055. Tığlmegeñ itığijnı maktama.	Dikilmemiş çizmeni övme.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9056. Tişik başmak kımge hacet.	Delik pabuç kime gerek.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle</p>	

<p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.:-</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9057. Çabata ayakka kilîşe dip bitke kiyme.	<i>Çabata ayağa yakışıyor diye yüzüne geçirme.</i>
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p> <p>Y.G.: basit cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: emir cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9058. Çabata bîr başlağaç üzi ürîlîp bîte.	<i>Çabata bir başlayınca kendi örülüp biter.</i>
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p> <p>Ç.D.G.: etken cümle</p> <p>P.E.A.:-</p>	
9059. Çabata gına parlap yûriy.	<i>Çabata sadece eşiyile yürür.</i>
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi</p> <p>Y.Y.G.: kurallı cümle</p> <p>A.G.: olumlu cümle</p> <p>Y.G.: girişik-birleşik cümle</p> <p>K.G.:-</p> <p>İ.G.: yargı cümlesi</p>	

Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9060. Çabata mallar taba.	<i>Çabata</i> mal mülk getirir. ⁹ (?)
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
9061. Çabata ürünüñ de retı bar.	<i>Çabata</i> örmenin de yolu yordamı vardır.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
9062. Çabata cidı yükeden ürıle, diy.	<i>Çabata</i> yedi ıhlamur hasırından örülür, derler.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: iç içe birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle	

⁹ Tahmini aktarma. -*Çabata* gibi basit bir ayakkabıyı üretmek bile insanı mal mülk sahibi yapabilir-anlamında söylenen bir atasözü olduğunu tahmin ediyoruz.

P.E.A.:-	
9063. Çabatayı yırak taşlama — itik tuzsa, alıp kiyersin.	<i>Çabatayı uzağa atma, çizme yıpranırsa alır giyersin.</i>
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımsız sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9064. Çabatayı kaytaruwin gına kaytar, tizüwin kim de tizer.	<i>Çabatayı kalıba koyduktan sonra, kalan işi herkes yapar.</i>
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9065. Çabatasına küre kindiresi.	<i>Çabatasına göre bağcığı.</i>
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: devrik cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	

9066. Çabataçının aşısı üre, yarıy hünerine küre.	Çabataçının aşısı üre çorbasıdır, bu da hünerine göredir.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-	
9067. �itigidir üç tenke, �igışidir biş tenke.	�cedigidir üç para, nakışdır beş para.
Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.: paralel cümle	
9068. Ş�şli s�raganga balta t�ttirmiyler.	Tığ isteyene balta tutturmazlar.
Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-	
9069. Y�keşni heziremiy�e �abataga kirişme.	İhlamur hasırını hazırlamadık�a �abataya girişme.

<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile) Y.G.: girişik-birleşik cümle K.G.: bağımlı sıralı cümle İ.G.: emir cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9070. Yünsüz itikçi bizni gayıpler.	Akılsız çizmeci tıǵı suçlar.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.: etken cümle P.E.A.:-</p>	
9071. Yalangaç ayakka her başmak taman.	Yalın ayaǵa her başmak tam.
<p>Y.T.G.: isim cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumlu cümle Y.G.: basit cümle K.G.:- İ.G.: yargı cümlesi Ç.D.G.:- P.E.A.:-</p>	
9072. Üleşwsız çabata da tukıy almassıǵ.	Öleşmeden çabata bile dikemezsin.
<p>Y.T.G.: fiil cümlesi Y.Y.G.: kurallı cümle A.G.: olumsuz cümle (-mA olumsuzluk eki ile)</p>	

Y.G.: basit cümle

K.G.: -

İ.G.: yargı cümlesi

Ç.D.G.: etken cümle

P.E.A.:-

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tezin örneklem alanını oluşturan 315 adet Kazan Tatar atasözü yüklem türüne göre değerlendirilmiş ve bu inceleme başlığında atasözlerinin cümle tipi dağılımının 230 fiil cümlesi, 85 isim cümlesi şeklinde olduğu görülmüştür. Fiil cümleleri örneklem alanının %73,01'ini, isim cümleleri ise %26,98'ini oluşturduğu görülmüştür.

Örneklem alanı için seçilmiş olan 315 atasözü yüklem yerine göre değerlendirildiğinde atasözlerinin tamamına yakın bir kısmının kurallı cümle yapısında olduğu görülmüştür. 315 atasözünden sadece dördünde devrik cümle yapısına rastlanmış olup bu dört atasözünün örneklem alanı içindeki oranı %1,27, sayısı 311 olan kurallı cümle yapısındaki atasözlerinin oranı ise %98,73 olarak tespit edilmiştir. Devrik cümle yapısındaki atasözlerinde ahenk amacı güdüldüğü dikkati çekmektedir.

Anlamlarına göre olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayırarak değerlendirilen atasözlerinin 216'sının olumlu cümle, 99'unun olumsuz cümle tipinde olduğu tespit edilmiştir. Olumlu cümlelerin örneklem alanındaki oranı %68,57, olumsuz cümlelerin oranı %31,42'dir.

Örneklem alanının %68,25'ini oluşturan olumsuz cümle tipindeki atasözleri kendi içlerinde dörde ayrılmaktadır: *-mA* olumsuzluk eki ile, *tügil* ile, *yuk* ile, *ni ... ni ...* ile. Yapılan inceleme sonucunda olumsuz cümlelerin %90,90'ını oluşturan 90 adet atasözünün *-mA* olumsuzluk ekiyle olumsuz hale geldiği görülmüştür. Burada oranın bu kadar yüksek olmasının sebebi fiil cümlelerinin de oranının yüksek olmasıdır. İsim cümlelerini olumsuz yapan *tügil* sözcüğüyle olumsuz hale gelen atasözlerinin sayısı 3, oranı %3,03; ve yine isim cümlelerini olumsuz yapan *yuk* sözcüğü ile olumsuz olan atasözlerinin sayısı 6, oranı %6,06'dır. *ni ... ni ...* edatıyla olumsuz hale gelen bir atasözüne ise çalışmanın örneklem alanındaki hiçbir atasözünde rastlanmamıştır.

Yapılarına göre değerlendirilen 315 atasözünün 175'inin basit cümle yapısında olup, örneklem alanındaki oranının %55,55 olduğu; 140 cümlelerin birleşik cümle yapısında olup örneklem alanının 44,44'ünü oluşturduğu görülmüştür.

Birleşik cümle tipindeki 140 atasözü girişik-birleşik, iç içe birleşik ve karmaşık-birleşik şeklinde üçe ayrılan birleşik cümle sınıflandırmasına göre incelendiğinde 136 atasözünün %97,14'lük bir oranla girişik-birleşik cümle tipinde olduğu; iç içe birleşik ve karmaşık-birleşik cümle tiplerinin de ikişer atasözünde olup örneklem alanındaki oranlarının %1,42 - %1,42 olduğu görülmüştür.

Kullanımlarına göre sıralı ve bağlı olarak iki kolda incelenen atasözlerinin 102'sinin sıralı cümle tipinde olduğu tespit edilmiştir. Sıralı cümle tipindeki atasözlerinin örneklem alanındaki oranı %32,38'dir. Çalışmanın örneklem alanında bağlı cümle yapısına hiç rastlanmamıştır.

Bağımlı sıralı ve bağımsız sıralı olmak üzere ikiye ayrılmış olan sıralı cümleler açısından incelenen 315 atasözünden 67'sinin bağımsız sıralı cümle tipinde olup sıralı cümleler içinde oranının %65,68 olduğu, 35'inin bağımlı sıralı cümle tipinde olup sıralı cümleler içinde oranının %34,31 olduğu görülmüştür.

İşlevlerine göre incelenen 315 atasözünden 240'ının yargı cümlesi, 41'inin emir cümlesi, ikisinin soru cümlesi ve ikisinin ünlem cümlesi işlevinde olduğu görülmüştür. Örneklem alanı içindeki oranları sırasıyla %85,71; %13,01; %0,63 ve %0,63'tür.

Atasözleri çatılarına göre incelendiğinde 315 adetlik örneklem alanının %72,06'sını oluşturan etken cümle tipinde 227 atasözüne ve örneklem alanının %1,90'ını oluşturan edilgen cümle tipinde altı atasözüne rastlanmıştır.

Atasözü olma araçlarından paralellik ve eksiltim yönünden incelenen atasözlerinin %25,07'sinde paralellik, %5,71'inde eksiltimle rastlanmıştır. Paralel cümle tipindeki atasözlerinin sayısı 79, eksiltimli cümle tipindeki atasözlerinin sayısı 18'dir.

79 adet paralel atasözü koordinasyon tipine göre incelendiğinde 78 atasözünün bağlaçsız, bir atasözünün bağlaçlı koordinasyon ile kurulduğu görülmüştür. Bağlaçsız koordinasyon ile kurulan paralel atasözleri, tüm paralel atasözlerinin %98,73'ünü, bağlaçlı koordinasyon ile kurulan bir atasözü de %1,26'sını kapsamaktadır. Bu inceleme bölümünün verileri Kaplanoğlu'nun örneklem alanını Türkiye Türkçesi atasözlerinin oluşturduğu tezindeki aynı konudaki (bağlaçlı koordinasyon- bağlaçsız koordinasyon) verilerle karşılaştırılmış ve

verilerin örtüştüğü görülmüştür. Bu doğrultuda Tatarca ve Türkçe paralel atasözlerinin koordinasyon tipi konusunda paralel şekilde bir eğilim gösterdiği belirlenmiştir.

79 adet paralel atasözü pekiştirilmiş paralellik yönünden incelendiğinde örneklem alanının %60,75'ini kapsayan 48 atasözünde yineleme ile paralellik; 10,12'sini kapsayan sekiz atasözünde eksiltim ile paralellik; 11,39'unu kapsayan dokuz atasözünde eş anlam ile paralellik; %2,53'ünü kapsayan iki atasözünde ters yerleştirme ile paralellik tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Abdurahimov, M. M. (2010). *Kıskaç Üzbäkçä-Tatarça Mäkal hem Äytämnär Süzlege*. Tatarskoe Knijnoe İzdatelstvo, Kazan.
- Akalın, Ş. H. (1999). Türkiye Türkçesinde Ünlem. *Türk Gramerinin Sorunları II*, Ankara: TDK Yay., s.476-491.
- Aksoy, Ö. A. (2019). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I*. İnkılap Yayınları, İstanbul.
- Akün, Ö. F. (1949). Atalar sözüne dair. *Şadırvan Dergisi*, c II, s. 28, ss. 12-13
- Albayrak, N. (2019). *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*. Kapı Yayınları, İstanbul.
- Alkaya, E. (2001). Tatar Türkçesindeki dil ve söz ile ilgili atasözleri üzerine bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 11 Sayı: 2: ss. 55-76.
- Arora, S. L. (1984). The Perception of Proverbiality. *Proverbium: Yearbook of International Proverb Scholarship* 1, 1984: 1-38.
- Balyemez, S. (2021). Unsurları yer değiştirmiş isim tamlamalarının yüklem olduğu cümleler üzerine. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 959-969.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. TDK yayınları, Ankara.
- Buran, A, Alkaya, E., Yalçın, S. K. (2014), *Çağdaş Türk Yazı Dilleri I, Güneybatı/Oğuz Grubu*, Akçağ Yay., Ankara.
- Çetin, E. (2008). On Üçüncü Yüzyıl Öncesi Türkçesinde Soru. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, ss 407*.
- Daşdemir, M. (2015). *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*. Fenomen Yayınları, Erzurum.
- Delice, H. İ. (2012). Yapı açısından cümle sorunu. *Electronic Turkish Studies* 7/3: 871-876.
- Delice, H. İ. (2018). *Türkçe Sözdizimi*. Asitan Kitap, İstanbul.
- Demirkaya, A. E. (2014). Tatar Türkçesinde İsim Cümlesi. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 161 s*.
- Ediskun, H. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili* (2. Baskı). Grafiker Yayınları, Ankara.
- Elçin, Ş. (1997). *Halk Edebiyatı Araştırmaları I*. Başer Basım Yayım, Ankara.
- Ganiyev, F., Ahmetyanov, R. ve Açıkgöz, H. (1997). *Tatarca-Türkçe Sözlük*. İnsan Neşriyatı, Kazan-Moskova.

- Hatipoğlu, V. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Hengirmen, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayınları, Ankara.
- İsenbet, N. (2003). *Tatar Halık Mäkalläre*. İdil-Yort Kitap Neşriyatı, Yar-Çallı.
- Kaplanoğlu, F. B. (2019). A Structural And Stylistic Analysis Of Turkish Proverbs. *Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 106 s.*
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Karademir, F. (2010). Bir dil ve üslup bileşeni olarak Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde soru. *Electronic Turkish Studies, 5(4), 401-433.*
- Karademir, F. (2012). Türkiye Türkçesinde emir kip(lik)i üzerine. *Electronic Turkish Studies, 7(4): 2091-2138.*
- Karahan, L. (2000). Yapı bakımından cümle sınıflandırmaları üzerine. *Türk Dili, 583, 16-24.*
- Karahan, L. (2018). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kerimoğlu, C. (2014). *Türkiye Türkçesi ve Tatar Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Mac Coinnigh, M. (2012). Syntactic structures in Irish-language proverbs. *Proverbium: Yearbook of International Proverb Scholarship 29: 95-136.*
- Mac Coinnigh, M. (2014). Structural aspects of proverbs. *Introduction to Paremiology: A Comprehensive Guide to Proverb Studies*, eds. Hrisztalina Hrisztova-Gotthardt and Melita Aleksa Varga, pp. 112-132.
- Mahmutova, L. T., Möhemediyev, M. G., Sabirov, K. S., Hanbikova, Ş. S. (red.) (1977). *Tatar Teleneng Anglatmalı Süzlege, Cilt I*. Tatarstan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Mahmutova, L. T., Möhemediyev, M. G., Sabirov, K. S., Hanbikova, Ş. S. (red.) (1979). *Tatar Teleneng Anglatmalı Süzlege, Cilt II*. Tatarstan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Mahmutova, L. T., Möhemediyev, M. G., Sabirov, K. S., Hanbikova, Ş. S. (red.) (1981). *Tatar Teleneng Anglatmalı Süzlege, Cilt III*. Tatarstan Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Mehmütov, H. (1987). *Tatar Halık İcatı Mekaller hem Eytëmner*. Tatarskoe Knijnoe İzdatelstvo, Kazan.
- Mieder, W. (2004) *Proverbs: A Handbook*. Greenwood Press, Westport Connecticut.

- Oy, A. (1991). Atasözü. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4: 44. İstanbul: TDV Yayınları.
- Öner, M. (2009). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özçelik, S. ve Erten, M. (2005). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*. Özel Basım, Diyarbakır.
- Özkan, M. ve Sevinçli, V. (2008). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. 3F Yayınevi, İstanbul.
- Rothstein, R. A. The poetics of proverbs. *Studies Presented to Professor Roman Jakobson by his Students* C. Gribble (Ed.). 265-274. Cambridge, Massachusetts: Slavica Publications, 1968.
- Selimov, H. H. (2005). *Tel Gıyeme Terminarı Süzlege*. Tatar Kitap Neşriyatı, Kazan.
- Soykut, H. (1974). *Türk Atalar Sözü Hazinesi*. Ülker Yayınları, İstanbul.
- Topaloğlu A. (1989). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Tuğluk, M. E. (2018). Atasözlerinde cümle türleri. *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (5): 26-47.
- Usmanova, Sh. (2011). Altay dillerinde üst giysi adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* XI: 15-23.
- Yavuz, E. (2020). Kazak Türkçesinde cümle eksiltimleri”. İçinde Gülnaz Kurt (ed.). *Filoloji Alanında Teori ve Araştırmalar II*. Ankara: Gece Kitaplığı, ss. 167-193.
- Yılmaz, G. (2020). Tatar atasözlerinde giyim kuşam kültürü unsurlarından hareketle verilen mesajlar. İçinde Mücahit Akkuş (ed.). *Atasözleri ve Deyimler Üzerine İncelemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları, ss. 251-274.
- Zaripova Çetin, Ç. (2008). Kazan Tatarlarında giyim-kuşam kültürü. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi* V.1/2 : 72-82.

